

IV. Sądownictwo

A. Przegląd. Orzecznictwa

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

/ . Kodeks karny.

Art. 14 k. k. Stwierdzenie ogólnikowe „zamiaru nieprzyjaznego” nie wystarcza do przyjęcia przestępstwa umyślnego. (14. VII. 1933, 2 K. 465/33).

Art. 18 § 1 k. k. „Wzburzenie psychiczne”, jako niepokrywające się ze stanem z art. 18 § 1 k. k. nie może być przyjęte za okoliczność zmniejszającą stopień karalności, występuku z art. 236 k. k. (14. VII. 1933, 2 K. 465/33).

Art. 18 § 2 k. k. Stwierdzenie przez przysięgłych stanu z art. 18 § 2 k. k. nie zobowiązuje trybunału do zastosowania prawa nadzwyczajnego złagodzenia kary. (27. VII. 1933, 2 K. 508/33).

Art. 20 § 1 k. k. Błąd, dotyczący okoliczności należącej do istoty czynu, powoduje brak przestępstwa umyślnego, natomiast może zachodzić przestępstwo nieumyślne. (14. VII. 1933, 2 k. k. 465/33).

Art. 23, 26—28 k. k. 1. Odrzucając pojęcie współsprawstwa jako udziału w cudzem przestępstwie, kodeks karny opiera konstrukcję współsprawstwa na bezpośrednim lub pośrednim związku przyczynowym pomiędzy działaniem a skutkiem; zarówno więc ten, kto czyn dokonał, jak i podżegacz lub pomocnik, jest sprawcą samodzielnym, odpowiedzialnym w granicach swego zamiaru za własne przestępstwo.

2. Odpowiedzialność każdego ze sprawców opiera się na zrealizowaniu przez niego pozostającego w granicach jego zamiaru skutku występnego, zaczem jedności skutku odpowiada ilość przestępstw, równa ilości osób działających, które odpowiadają za indywidualną winę, t. j. własny swój zamiar skierowany na całość czynu i zrealizowany ze świadomością współdziałania.

3. Nikt nie odpowiada za przekroczenie porozumienia przez drugiego działającego (eksces), ale przy wspólnym działaniu obojętnym jest, czyje mianowicie działanie ostatecznie skutek przestępny bezpośrednio spowodowało.

4. Przyłączenie się do działania innej osoby jest własnym zamiarem i własnym przestępstwem.

5. Podstawą rozróżnienia sprawcy od pomocnika jest rozróżnienie działania, skierowanego bezpośrednio ku urzeczywistnieniu występku zamiaru, od działania skierowanego w tymże zamiarze pośrednio w postaci czynności przygotowawczych i ułatwiających (argument z art. 23 \llcorner k.). (4. VII. 1933, 3 K. 468/33).

Art. 54 k. k. 1. Nie można przy wymiarze kary kierować się przesłanką, że oskarżonego powinna spotkać kara surowsza dlatego, że przepis poprzedni, pod którego panowaniem czyn popełniono był zbyt łagodny, tak, że następnie w drodze noweli sankcję karną zwiększono.

2. Wyrok, który wymierza karę surowszą, z uwzględnieniem, że kara będzie łagodzona w myśl amnestji, jest przeciwny ustawie. (22. VI. 1933, 1 K. 347/33).

Art. 59 k. k. Przepis art. 59 k. k. nie może być stosowany w wypadku, gdy najniższa granica kary więzienia nie jest oznaczona, a najwyższa wynosi 10 lat. (20. IV. 1933, 3 K. 194/33).

Art. 128 k. k. 1. Ochrona prawna z art. 128 k. k. służy poza organami państwowymi nie tylko organom samorządu terytorjalnego, lecz także organom samorządu gospodarczego, zawodowego tudzież innym instytucjom prawa publicznego.

2. Z ustawy z 19 maja 1920 Dz. U. poz. 272 wynika, że kasy chorych należą do rzędu zrzesseń, korzystających narówni z organami samorządowymi z ochrony prawnej określonej w art. 128 k. k. (26. VI. 1933, 3 K. 466/33).

Art. 170 k. k. Dla bytu przestępstwa z art. 170 k. k. konieczne jest ustalenie, że sprawca wiedział, że wiadomość jest fałszywa i zdawał sobie sprawę z tego, że może ona wywołać niepokój publiczny. (2. VI. 1933, 4 K. 174/33).

Art. 194 k. k. 1. Dla bytu przestępstwa z art. 194 k. k. jest niezbędnym, by blankiet z cudzym podpisem został świadomie wypełniony na szkodę podpisanego niezgodnie z jego wolą.

2. Wysokość najwyższej sumy, na jaką blankiet wekslowy może opiewać, nie stwarza domniemania prawnego, że podpisujący blankiet zgadzał się na wypełnienie go najwyższą dopuszczalną sumą. (3. VII. 1933, 2 K. 233/33).

Art. 204 k. k. Pojęciowo wyłączyć należy kwalifikację danego działania przestępnego, jako czynu, podpadającego równocześnie pod art. 204 k. k. i 205 k. k., gdyż cechą zasadniczą przestępstwa z art. 204 k. k. jest to, iż wola osoby pokrzywdzonej zostaje sparaliżowana przemocą, groźbą bezprawną albo podstępem, cechą zaś zasadniczą przestępstwa z art. 205 k. k. jest to, iż wola osoby pokrzywdzonej zostaje sparaliżowana przez wykorzystanie jej stosunku zależności od sprawcy lub wyzyskania jej krytycznego położenia. (29. V. 1933., 3 K. 264/33).

Art. 205. k. k. Istnienie stosunku zależności wymaga ustalenia, iż los danej osoby, a więc bądź jej położenie ekonomiczne, bądź inna sytuacja życiowa, zależała decydująco od woli sprawcy.

Stwierdzenie jedynego stosunku umownego o pracę (stosunek służbowy do służącej) nie jest identyczne ze stwierdzeniem stosunku zależności, o którym mowa w art. 205 k. k. (29. V. 1933, 3 K. 264/33).

Art. 215, 216 i 217 k. k. 1. Ustawodawca, odmiennie od art. 216, 217 i n. k. k., pomijając wyjątkowo w definicji art. 215 k. k. określenie niebezpieczeństwa, jako „powszechnego”, uznał tem niebezpieczeństwo pożaru, zalewu, zawalenia się budowli i katastrofy w komunikacji ze względu na rodzaj i wielkość tych klęsk za niebezpieczeństwo p o w s z e c h n e w każdym wypadku bez potrzeby stwierdzenia ad casum kryterjów niebezpieczeństwa „powszechnego”, zastępując te kryteria pojęciami konkretnych klęsk, których niebezpieczeństwo ma zawsze charakter „powszechnego”.

2. Pojęcie pożaru należy oprzeć na zwyczajnym znaczeniu tego wyrazu, skoro ustawodawca nie przypisał znaczenia swoistego.

3. Pożar — to rozpętanie się żywiołowe niszczącego elementu ognia, obejmującego wielkimi rozmiarami mienie nieruchome lub ruchome;

sprowadzenie niebezpieczeństwa pożaru — to sprowadzenie niebezpieczeństwa powyższego stanu faktycznego.

4. Pojęcie pożaru nie da się ująć w ściślejsze od powyższych ramy abstrakcyjno-teoretyczne, natomiast rozstrzygnięcie ad casum w praktyce nie nastęrcza trudności.

5. Zarówno kilka obiektów jak i jeden obiekt, płonąc, może odtworzyć obraz pożaru (pożogi); z drugiej strony nawet kilka obiektów drobnych nie czyni zadość temu pojęciu.

Niebezpieczeństwo pożaru musi przeto zagrażać przerzuceniem się ognia na większą ilość obiektów nieruchomych lub ruchomych (budowle, lasy, składy), bądź objęciem przez podłożony ogień

jednego obiektu takich rozmiarów, że ten, płonąc, da zjawisko żywiołowe pożogi, choćby rozszerzenie się na inne objekty nie było możliwe.

6. Istota powszechnego niebezpieczeństwa, jako niebezpieczeństwa dla indywidualnie nieoznaczonych osób lub rzeczy, którego rozmiar nie da się przewidzieć, nie jest wyłączona przez to, że in concreto da się oznaczyć maximum możliwych granic klęski, skoro mimo to element „nieoznaczoności” zagrożenia nie da się usunąć obiektywnie co do skutków ostatecznych ani co do zagrożonych osób, ani co do przedmiotów.

Kryterja te ziszczą się także w razie szerzenia się ognia w budowlu odosobnionej o wielkich rozmiarach; poza możliwością ścisłych przewidywań a w sferze nieobliczalnych następstw pozostaje niebezpieczeństwo zniszczenia całego gmachu, wszelkiego mienia ruchomego w niem umieszczonego, niebezpieczeństwo dla osób w nim zamieszkałych, chwilowo przebywających, choćby dopiero w akcji ratowniczej.

7. W zależności od rozmiaru stert z plonami w polu niebezpieczeństwo z ich podpalenia, choćby, rozszerzenia się ognia poza sterty nie było możliwe, może podpadać pod art. 215 k. k. (27. II. 1933, 3 K. 28/33).

Art. 230 § 2 k. k. W przeciwieństwie do cz. 2 art. 468 k. k. z r. 1903 przepis § 2 art. 230 k. k. może być zastosowany jedynie wówczas, gdy sprawca, spełniając przestępstwo umyślne, skutki czynu przewidywał, a przynajmniej mógł lub powinien był przewidzieć (§ 2 art. 15 k. k.). (16. VI. 1933, 1 K. 357/33).

Art. 255 k. k. W myśl art. 255 k. k. instytucja, nawet nieposiadająca osobowości prawnej, może być przedmiotem zniewagi. (13. VI. 1933, 4 K. 246/33).

Art. 255 § 2 k. k. Bezwarunkowa niekaralność zniesławienia, o ile zarzut był prawdziwy, ograniczona została w § 2 art. 255 k. k. do tych jedynie wypadków, gdy nie został on postawiony publicznie, o ile zaś uczyniony został publicznie, dowód prawdy dopuszczony został tylko w wypadku, o ile sprawca działał w obronie uzasadnionego interesu publicznego lub prywatnego. (3. VII. 1933, 2 K. 470/33).

Art. 256 k. k. Podmiotową istotę przestępstwa z art. 256 k. k. wyczerpuje świadomość obrazy godności osobistej innej osoby. Jeśli ta świadomość istnieje, to obojętne, czy oskarżony wręcz chciał tę godność osobistą poniżyć, czy też przewidział to następstwo swych słów i na nie się zgodził (art. 14 k. k.).

Dla zastosowania art. 256 k. k. nie jest wymagany „animus iniurandi”, wystarczy zamiar ewentualny. (9. VI. 1933, 3 K. 412/33).

Art. 256 § 1 k. k. 0 ile wyraz „złodziej” wyrzeczony został jako obelga, np. przy wymyślaniu, stanowi obrazę czci z art. 256 § 1 k. k., jeżeli natomiast zwrotu tego użyto nie w celu dotknięcia tylko godności osobistej innej osoby, lecz w takich warunkach, że miał on naświetlić pewne fakty znane osobom prowadzącym rozmowę i nadać tym faktom hańbiące zabarwienie, natenczas przedstawia się jako zniesławienie. (28. IV. 1933, 4 K. 184/33).

Art. 256 § 2 k. k. W myśl art. 256 § 2 k. k. wyzywającym zachowaniem się jest nie tylko obraza osobista i naruszenie nietykalności cielesnej, lecz wszelkie działanie obrażonego, skierowane do obrażającego choćby pośrednio, lecz w związku przyczynowym z doznaną obrażą i zdolne do wywołania u niego odczucia pokrzywdzenia. (4. VII. 1933, 3 K. 482/33).

Art. 257 k. k. I. Przepis § 2 art. 257 k. k., określając warunki zastosowania bądź nadzwyczajnego złagodzenia bądź nawet sędziowskiego darowania kary, nie zawiera tem samem definicji jakiegos odrębnego przestępstwa.

2. Okoliczność, iż wartość skradzionych przedmiotów wynosiła niewiele, nie charakteryzuje sama przez się czynu, jako wypadku mniejszej wagi, większe bowiem w tym względzie znaczenie mogą mieć okoliczności, dotyczące mentalności i psychiki przestępcy, pobudki działania, stopień rozwoju umysłowego, charakter, dotychczasowy tryb życia., jak niemniej zachowanie się sprawcy po dokonaniu czynu. (26. VI. 1933, 2 K. 414/33).

Art. 258 k. k. I. Dla bytu zbrodni z art. 258 k. k. jest niezbędne, by działanie zmierzające do odebrania skradzionego mienia lub pościg nastąpiły bezpośrednio po fakcie zaboru a zatem między zaborem a użyciem przemocy lub zagrożeniem użycia natychmiastowego gwałtu na osobie musi zachodzić pod względem czasu stosunek określony mianem „in flagranti”. (20. VII. 1933, 3 K. 527/33).

2. Art. 258 k. k., przewidujący działanie ściśle odgraniczone od faktu dokonania lub usiłowania zaboru, przedsięwziętego bez użycia gwałtu, dotyczy wyłącznie czynów, pozostających w związku z zaborem mienia ruchomego, dokonanych w sposób przewidziany w art. 257 k. k.

Istota gwałtu z art. 258 k. k. stanowi działanie, które może być skierowane przeciw każdej osobie, bez względu na charakter, w jakim występuje, w szczególności dotyczy może także osoby, bę-

danej świadkiem dokonywanego zaboru lub usiłującej pojmać sprawcę. (18. V. 1933, 3 K. 303/33).

Art. 259 k. k. Mylne jest zapatrywanie, jakoby usiłowanie rozboju zachodziło jedynie wtedy, gdy napadnięty zostanie wprowadzony w takie położenie przymusowe, które odbiera mu swobodę ruchu i powzięcia woli.

Wszelkie czynności, wyrażające się w oddziaływaniu na cudzą wolę, czy to groźbą obecnego niebezpieczeństwa, czy to przemocą, choćby istotnie swobody ruchów i powzięcia woli nie umożliwiły, wkraczają w dziedzinę wykonania zamiaru przestępnego i uzasadniają przyjęcie usiłowania zamierzonego rozboju. (12. V. 1933, 3 K." 278/33).

Art. 262 § 2 k. k. W każdym poszczególnym wypadku sprzeniewierzenia należy ustalić: 1. tytuł posiadania, czyli stosunek prawny sprawcy do osoby względnie instytucji pokrzywdzonej, 2. fakt przywłaszczenia, czyli postępowanie sprawcy z cudzą rzeczą, tak, jak gdyby była jego własnością i 3. zły zamiar, który powinien obejmować zarówno świadomość sprawcy, że czyni on swoją własnością mienie cudze, jak chęć uczynienia z cudzego mienia swojej własności. (10. VII. 1933, 1 K. 409/33).

Art. 264 k. k. 1. Przez „mienie” w myśl art. 264 k. k. rozumieć należy całokształt sytuacji majątkowej danej osoby, t. j. ogół praw majątkowych związanych z pewnym przedmiotem.

2. Przy oszustwie tożsamość osoby pokrzywdzonej i w błąd wprowadzonej nie jest konieczna. Wprowadzenie sędziego w błąd nieprawdziwym zaręczeniem w miejsce przysięgi w celu uchylenia tymczasowego zabezpieczenia powództwa, może stanowić występki z art. 264 k. k. (13. VI. 1933, 3 K. 367/33).

Art. 286 k. k. 1. Do istoty czynu z § 1 art. 286 k. k. należy po stronie podmiotowej zamiar wyrządzenia szkody, choćby ewentualny, po stronie zaś przedmiotowej — możliwość jej nastąpienia.

2. „Interesem” jest bądź istniejące bądź przyszłe dobro materialne lub osobiste, lub dobro idealne, związane z organizacją życia zbiorowego i prawidłowością jej funkcjonowania.

3. „Publicznym” jest interes zbiorowy organizacji społecznej, państwa lub samorządu, albo wogóle życia społecznego; „prywatnym” jest interes poszczególnej jednostki.

4. Udzielanie przez nadzór więzienny więźniowi nienależnych udogodnień w czasie odbywania kary godzi w interes publiczny.

5. Nadużyciem władzy jest zarówno przekroczenie jej zakresu rzeczowego, jak działanie w tym zakresie, ale bez podstaw do jej wykonywania, byleby na szkodę interesu publicznego lub prywatnego. (31. V. 1933, 2 K. 285/33).

II. Prawo o wykroczeniach.

Art. 28. 1. Do zastosowania sankcji karnej z art. 28 pr. o wykroczeniach nie wystarcza samo ustalenie, iż sprawca na miejscu publicznym krzyczał, a nawet ustalenie, iż krzyk był w zasadzie zdolny do zakłócenia spokoju, lecz wymagane jest stwierdzenie, że czyn ten rzeczywiście wywołał zakłócenie publicznego spokoju. (13. VI. 1933, 2 K. 366/33).

2. Zakłócenie spokoju publicznego zart. 28 prawa o wykroczeniach jest zarówno zupełne zburzenie owego „spokoju” jak i takie działanie sprawcy, które wywołuje oburzenie, poruszenie lub choćby tylko zaniepokojenie o charakterze pewnej powszechności.

Okoliczność, że działanie sprawcy zdolne było spokój publiczny zakłócić nie wypełnia jeszcze znamion przestępstwa z art. 28 prawa o wykroczeniach. (13. VII. 1933, 2 K. 460/33).

3. Spokojem publicznym w rozumowaniu art. 28 prawa o wykroczeniach jest taki stan rzeczy, który w danym miejscu, porze i czasie, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi i ogólnie przyjętymi zwyczajami, uważa się za normalny i którego utrzymanie leży w interesie publicznym.

Naruszenie spokoju publicznego polega na spowodowaniu wśród publiczności zaniepokojenia w postaci zatrwożenia bądź innego wyprowadzenia z równowagi psychicznej jak n. p. wywołania uczucia złości, podniecenia, oburzenia, niesmaku i t. p. (20. VII. 1933, 2 K. 478/33).

III.. Kodeks postępowania karnego.

Art. 3 k. p. k. „Res iudicata” obejmuje czyn tylko o tyle, o ile nie było przeszkody prawnej do poddania go ocenie sądu w całej rozciągłości. (22. VI. 1933, 1 K. 378/33).

Art. 44 k. p. k. Użyty w art. 44 k. p. k. termin „stosunek osobisty” oznacza przede wszystkim stosunek bezpośredniej lub pośredniej znajomości sędziego i strony, jednak taki, by stwarzał rozsądną i poważną postawę do powątpiewania w bezstronność sędziego. Nie stanowi takiej podstawy sam przez się fakt utrzymywania przez sędziego ze stroną stosunków koleżeńskich i urzędowych. (13. VI. 1933, 2 K. 400/33).

Art. 45 k. p. k. 1. Sędzia, do którego odnosi się wyłączenie, nie może brać udziału w powzięciu postanowienia, dotyczącego wyłączenia.

2. Termin zawity wniosku o wyłączenie (art. 45 § 3 k, p. k.) dotyczy wniosków, opartych na przyczynie wyłączenia istniejącej

i znanej zgłaszającemu wniosek w czasie, kiedy zachowanie terminu było możliwe.

3. Przekonanie sędziego, oparte na przestudiowaniu akt sprawy, nie może stanowić przyczyny wyłączenia.

4. Przyczynę wyłączenia stanowić mogą natomiast używanie przez sędziego na rozprawie form ironicznych, polemicznych i t. p., które świadczą o zajęciu przez sędziego już zgóry zdecydowanego stanowiska co do kwestyj faktycznych.

5. Gdy w sprawie brał udział sędzia wyłączony, to sąd nie był należycie obsadzony (bezwzględna przyczyna kasacyjna z p. b art. 514 k. p. k.). (31. V. 1933, 2 K. 266/33).

Art. 89 k. p. k. W myśl k. p. k. w przeciwieństwie do u. p. k. (niemieckiej) obrońca z urzędu jest wyznaczony dla całego toku sprawy, a nie tylko dla jednej instancji. (12. V. 1933, 3 K. 280/33).

Art. 110 lit c k. p. k. Okoliczność, że świadek był badany jako podejrzany o podżeganie lub pomoc w przestępstwie nie ma dla kwestji zaprzysiężenia go żadnego znaczenia, skoro o istnieniu podejrzenia w znaczeniu przepisu art. 110 § 1 lit. c k. p. k. decydują fakty podejrzenie to uzasadniające nie zaś proceduralne stanowisko jakie świadek zajmował w toku dochodzenia lub śledztwa. (30. VI. 1933, 3 K. 490/33).

Art. 137 k. p. k. Stwierdzenie przez biegłego niemożności udzielenia kategorycznej odpowiedzi nie stwarza żadnej niejasności, nakładając jedynie na sąd obowiązek rozstrzygnięcia nasuwających się zagadnień w miarę możliwości, na podstawie innych okoliczności ujawnionych na rozprawie. (3. VII. 1933, 2 K. 233/33).

Art. 152 k. p. k. Obrza art. 152 k. p. k., jako odnoszącego się do dochodzenia, lub śledztwa, nie może spowodować uchylenia wyroku. (30. V. 1933, 3 K. 340/33).

Art. 238 k. p. k. Protokół, stanowiący w myśl art. 238 k. p. k. wyłączny dowód zachowania form postępowania, nie może być uznany także za bezwzględny dowód co do istoty dokonywanej czynności a więc co* do treści zeznań przesłuchanych osób i złożonych przez nie oświadczeń, w tym względzie stanowi on taki sam dowód jak każdy inny i ulega swobodnej ocenie sądu. (26. VI. 1933, 3 K. 405/33).

Art. 328 k. p. k. Art. 328 k. p. k., będąc opartym nie na wyrażonej woli strony, decydującej o wszczęciu i do pewnego stadium o istnieniu procesu, lecz na fikcji jej woli, nie może być rozszerzająco interpretowany, wobec czego nieusprawiedliwione niestawienie oskarżyciela prywatnego można przyjąć tylko wtedy, jeżeli

okoliczności wskazane na wytłumaczenie przyczyny niestawiennictwa dają podstawę do zasadnego przekonania, że niestawiennictwo wynikło z winy samego oskarżyciela. (14. III. 1933, 4 K. 63/33).

Art. 360 k. p. k. 1. Głosy stron (art. 351 i 355 k. p. k.), które następują po zamknięciu przewodu sądowego, nie należą do okoliczności, ujawnionych w toku przewodu sądowego, i nierozważenie ich w wyroku nie stanowi żadnego uchybienia. (28. VI. 1933i, 2 K. 293/33).

2. Przyjęcie na niekorzyść oskarżonego braku dowodu stanowi obrazę art. 360 i 379 k. p. k. (19. V. 1933, 2 K. 291/33).

3. Treść wyводу apelacji nie może stanowić materiału dowodowego w sprawie. (19. V. 1933, 2 K. 290/33).

Art. 371 k. p. k. Pozostawienie powództwa cywilnego bez rozpoznania z powodu, że materiał, zebrany w sprawie karnej, nie wystarcza do jego rozstrzygnięcia, nie może stanowić zarzutu, że czyn przypisany oskarżonemu nie został ustalony. (26. V. 1933, 2 K. 314/33).

Art. 379 k. p. k. Przytoczenie w uzasadnieniu opinii biegłego, iż uszkodzenie ciała należy do kategorii bardzo ciężkich, bez podania oceny tej opinii przez sąd, stanowi obrazę art. 379 k. p. k. (10. VII. 1933, 1 K. 408/33).

Art. 430 k. p. k. Niepostawienie pytań z art. 430 k. p. k. nawet mimo istnienia przesłanek w tym przepisie zawartych, nie należy do naruszeń prawa, któreby z urzędu musiały być uwzględnione, lecz warunkiem ich uwzględnienia musi być wytknięcie tego uchybienia w kasacji z wykazaniem, że uchybienie obraża prawa strony (art. 513 § 1 k. p. k.) i że mogło mieć wpływ na treść wyroku (art. 515 k. p. k.). (20. IV. 1933, 3 K. 194/33).

Art. 441 k. p. k. Przesądzenie przez Trybunał zgóry niemożności odparcia zgromadzonych przeciw oskarżonemu dowodów przeciwdowodami ofiarowanymi przez oskarżonego, obraża art. 9 oraz; art. 420 i 441 k. p. k., w myśl których Trybunał nie powinien ujawniać swego zdania co do winy oskarżonego, gdyż merytoryczna ocena sprawy należy do sędziów przysięgłych. (6. VI. 1933, 3 K. 377/33).

Art. 463 k. p. k. Odmowa przyznania prawa ubogich należy do kategorii postanowień, zamykających niezamoznym drogę do wydania wyroku (art. 463 k. p. k.), wobec czego pomimo skreślenia przez nowelę z dnia 1 września 1932 r. w art. 576 k. p. k. §-u 3j, mówiącego o prawie zaskarżenia odmowy przyznania prawa ubogich, prawo to istnieje z mocy wspomnianego wyżej art. 463 k. p. k. (25. IV. 1933, 4 K. 225/33).

Art. 508 § 2 k. p. k. Postanowienie sądu apelacyjnego, przynajmniej prawo ubogich, mimo złożenia odnośnego wniosku po terminie z § 2 art. 508 k. p. k., ma moc prawną i nie ulega zaskarżeniu (art. 466 k. p. k.); nie jest również powyższe postanowienie bezwzględnie nieważnym orzeczeniem sądowym, pozbawionym z mocy samego prawa skutków prawnych, wobec czego czyni kasację dopuszczalną. (4, IV. 1933, 4 K. 161/33).

Art. 514 lit. b k. p. k. Protokulant nie należy do składu „sądu” i zmiana jego w toku rozprawy nie pociąga za sobą konieczności przeprowadzenia rozprawy od początku.

Kwestja wyłączenia lub niewyłączenia protokulanta nie może być przedmiotem badań w toku instancji, kończy się ona bowiem ostatecznie postanowieniem „właściwego” sędziego t. j. sędziego, przy którym protokulant urzęduje. (27. VI. 1933, 1 K. 403/33).

Art. 537 k. p. k. Przepis p. a) art. 500 k. p. k. stanowi granicę, poza którą sąd odwoławczy nie może wyjść nawet w razie uchylenia poprzedniego wyroku II instancji (art. 537 k. p. k.).

Przyjęcie łagodniejszej kwalifikacji nie uzasadnia konieczności złagodzenia kary, która mieści się w granicach nowej kwalifikacji. (9. VI. 1933, 3 K. 388/33).

Art. 574 k. p. k. W sprawie wszczętej przez kilku oskarżycieli prywatnych winna być w myśl art. 574 § 1 k. p. k. złożona zaliczka przez każdego oskarżyciela.

Gdy mimo to sąd wbrew § 3 art. 574 k. p. k. sprawy ni« pozostawił bez biegu, oskarżyciele w toku postępowania mogą oświadczyć, który z nich zaliczkę wpłacił, a wówczas sprawa w stosunku do oskarżyciela, który złożył zaliczkę, toczy się dalej, co do innych pozostaje bez biegu. (29. V. 1933, 3 K. 218/33).

Art. 602 k. p. k. Okoliczności, które w myśl art. 602 k. p. k. zdolne są spowodować wznowienie postępowania, muszą mieć moc takiego dowodu, któryby z logiczną konsekwencją wyłączał zasadność ustaleń, na których oparto wyrok. (11. V. 1933, 3 K. 12/33).

Art. 641 § 3 k. p. k. Wadliwość orzeczenia karnego władzy administracyjnej, w którym zamiast określenia czynu powołano się na doniesienie, nie uzasadnia niedopuszczalności postępowania sądowego. (26. VI. 1933, 2 K. 236/33).

IV. Ustawa karna skarbowa z 18 marca 1932 (Dz. Ust. poz. 355).

Art. 24 u. k. s. W myśl art. 24 u. k. s. z 1932 r. do przyjęcia „zawodowości” konieczne jest ustalenie umyślności nie tylko trzeciego lub dalszego przestępstwa (co wystarczało według art. 24 u. k. s. z; 1926 r.), lecz także i dwu poprzednich przestępstw. (22. V. 1933, 3 K. 301/33).

Art. 31. u. k. s. Zastosowanie art. 31 u. k. s. jest prawem sądu i zależy wyłącznie od jego swobodnego uznania. Jeśli jednak sąd, przyznawszy wyjątkowo ważne okoliczności łagodzące z § 1 art. 31 u. k. s., nie stosuje nadzwyczajnego złagodzenia kary, winien to uzasadnić. (11. VII. 1933, 3 K. 477/33).

Art. 47 § 3 u. k. s. Za „deklarującego” towar w rozumieniu § 3; art. 47 u. k. s. uważać należy nietylko tego, kto zajmuje się technicznym wypełnieniem formalności celnych, lecz także tego, kto kieruje wypełnieniem tych formalności, choćby zleconych komu innemu., (6. VI. 1933, 3 K. 405/33).

Art. 84 i 88 u. k. s. Istotą przestępstwa z art. 45 p. 2 i art. 84 u. k. s. jest wprowadzenie do Polski z zagranicy przedmiotów z naruszeniem przepisów o opłatach celnych i obrocie towarowym z zagranicą, bez względu na pochodzenie przedmiotu przemyczonego.

Art. 88 u. k. s. dotyczy machinacyj, popełnionych w kraju z krajowym spirytem.

Skazanie za przewiezienie lub przechowanie większej ilości baniek przemyczonego spirytusu, niż wskazywał akt oskarżenia, jest zgodne z ustawą, jeżeli tylko oskarżenie i wyrok dotyczą tego samego zdarzenia faktycznego. (20. VI. 1933, 3 K. 471/33).

Art. 122 u. k. s. Art. 122 u. k. s. stwarza domniemanie prawne (praesumptio iuris et de iure), iż dopuszczenie się określonych w tym przepisie czynów nastąpiło w celu uszczuplenia podatku od wina i miodu syconego.

W myśl art. 4 L. 1 a ustawy z dn .1. VII. 1925 (Dz. U. poz. 525/25) obowiązek uiszczenia podatku od win zagranicznego pochodzenia po choćby niezawinionem odebraniu towaru ze składu celnego istnieje nadal; niewykonanie tego obowiązku stanowi przestępstwo z art. 121 u. k. s., dokonane z chwilą wypuszczenia nieobanderolowanych flaszek do wolnego obrotu (art. 122 L. 5 u. k. s.). (13. VI. 1933, S K. 373/33).

Art. 133 u. k. s. Zarówno w myśl art. 133 L. 2 u. k. s. z 1932 r., jak i art. 132 L. 2 u. k. s. z 1926 r., towary, pochodzące z kontynгентu Wolnego Miasta Gdańska, na podstawie p. 3 art. 212 zał. do umowy polsko-gdańskiej z 1921 r. uważa się za pochodzące z zagranicy i do wwozu do Polski zakazane.

Przez opuszczenie w art. 46 u. k. s. z 1932 r. zbędnych słów „przez uchylenie się od kontroli skarbowej”, żadna zmiana w stosunku do art. 47 u. k. s. z 1926 r. nie nastąpiła. (22. V. 1933, 3 K. 301/33).

Y. *Ustawa o państwowym podatku przemysłowym (tekst jednolity Dz. Ust. poz. 110132).*

Art. 9. Wykonywanie samodzielnego wolnego zajęcia zawodowego architekta inżyniera w rozumieniu art. 9 ust. o p. p. p. nie wyłącza możliwości prowadzenia przez tę samą osobę przedsiębiorstwa robót i dostaw (art. 5 pkt. 4 cyt. ust.), przedsiębiorstwa budowlanego lub biura technicznego (art. 18 lit. d) albo też innego przedsiębiorstwa, podpadających zależnie od rodzaju spełnianych czynności, przedmiotu i sposobu prowadzenia przedsiębiorstwa, pod normy taryfy stanowiącej załącznik do art. 23 ust. o p. p. p. (Cz. II A. V, VI lub też C XIX).

Pojęcia samodzielnego wolnego zajęcia zawodowego architekta, inżyniera, uzasadniającego zwolnienie od obowiązku wykupienia świadectwa przemysłowego (art. 9 cyt. ust.), nie określa ustawa o podatku przemysłowym, wedle jednak art. 2 L. II rozp. Prez. Rz. o prawie przemysłowym praca zawodowa architektów, inżynierów i t. d. nie jest przemysłem w rozumieniu tego prawa i nie podlega jego przepisom. Prawo wykonywania samodzielnego wolnego zajęcia zawodowego tego rodzaju jest prawem podmiotowym o charakterze osobistym w przeciwieństwie do praw na przedsiębiorstwie, mających inny charakter, zależny raczej od przedmiotu i składu przedsiębiorstwa.

Przeprowadzenie granicy między temi dwiema kategorjami pojęć i praw zależne jest przedewszystkiem od ustalenia rodzaju i zakresu zajęć i czynności (umów) wykonywanych przez architektów, inżynierów i t. d. oraz od oceny, czy zajęcia te i czynności wchodzą w zakres samodzielnego zajęcia zawodowego architekta, inżyniera i t. d., przyczem podstawą dla tej oceny mogą być przepisy, wydane przez władze nadzorcze (Min. Robót Publicznych), opinie władz korporacyjnych i t. d. (13. VI. 1932, II. 3 K. 225/32).

Art. 14. ust. 3. Art. 14 ust. 3 ust. o państw. podatku przemysł., nie odnosi się do sprzedaży mięsa połączonej z wyrębem. (17. III. 1933, 4 K. 87/33).

Art. 22. Przez oddzielny skład, wymagający wykupienia karty rejestracyjnej, rozumie się stałe pomieszczenie dla celów przewidzianych w art. 22 ust. o państwowym podatku przemysłowym. (8. VI. 1933, 2 K. 350/33).

Art. 23. I. Ustawa o państw. podat. przemysł., w znowelizowanym brzmieniu odróżnia rzeźnictwo od wyrębu mięsa, wobec czego prowadzący obydwa te zajęcia jest obowiązany do wykupna dwóch odrębnych świadectw przemysłowych. (17. III. 1933, 4 K. 87/33).

2. Cechą, odróżniającą jedną kategorię młynów od drugiej, jest suma średnic wszystkich par żaren zainstalowanych we młynie, nie zaś ilości żaren. (15. V. 1933, 2 K. 194/33).

3. Pod określone w Cz. II A. 8 kat. II pkt. 2 lit. j) taryfy stowiarowej zał. do art. 23 ustawy o państw. podat. przemysł., jako wyjątek ubrania ludowe i robotnicze mogą być podciągnięte nie tylko takie ubrania, które zarówno dzięki gatunkom użytych na nie materiałów jak i przez charakterystyczną swą formę (bluzy robotnicze, kombinacje ślusarskie, szoferskie) są ubrania ludowymi czy robotniczymi, ale także i takie ubrania zwykłe, które jakkolwiek formą czy krojem swoim tym wymogom nie odpowiadają, to jednakowoż tak przez tańszy i oszczędny rodzaj materiałów, z których są sporządzone jak i dzięki swemu skromnemu krojowi i wyrobowi są pospolicie przeznaczone dla ludu i robotników i przez nich do pracy codziennej bywają stale używane, choćby nawet początkowo (zaraz po nabyciu) w tym kierunku miały być oszczędzane i inaczej używane. (6. VII. 1933, 2 K. 454/33).

Art. 34. Art. 34 ust. o państw. podatku przemysł., nie dotyczy zasad, od których zawisła ocena, czy podatnik posiadał należyte świadectwo, i w jaki sposób ujawniono okoliczności uzasadniające dodatkowy wymiar jest obojętne. (13. VI. 1933, 2 K. 380/33).

VI. Rozporządzenie Min. Spraw Wewn. z 20 lutego 1923 r. w sprawie obowiązku ujawniania cen przedmiotów powszedniego użytku (Dz. Ust. poz. 139).

§§ 1 i 2. Ani rozp. Ministra Spraw Wewnętrznych z 20 lutego 1923 r., które nakłada obowiązek wywieszania w sklepie cennika, ani ustawa z 31 lipca 1924 r. (Dz. U. poz. 724) o języku państwowym, nie zakazują sporządzenia cennika w języku nie polskim. (2. VI. 1933, 2 K. 345/33).

VII. Ust. z 1. VII. 1926 o opłatach stemplowych (Dz. Ust. poz. 570 i poz. 413132).

Art. 39. Dla ustalenia faktu „ofiarowywania na sprzedaż” znaczków stemplowych wystarcza samo przechowywanie ich w sklepie, przeznaczonym do ich sprzedaży. (11. V. 1933, 2 K. 234/33).

VIII. Rozp. Prez. Rz. P. z 10 czerwca 1927 r. o wykonywaniu praktyki dentystycznej (Dz. Ust. poz. 476).

Art. 12. Umieszczenie szyldu o pracowni zębów sztucznych, jeśli właściciel pracowni nic miał styczności z publicznością i wyrażał jedynie zęby sztuczne dla lekarzy dentyków lub na ich zamów-

wienie w charakterze rzemieślnika nie stanowi podstawy do zastosowania art. 13 rozp. Prez. Rzplitej z 10 czerwca 1927 o wykonywaniu praktyki dentystycznej (Dz. U. poz. 476/27). (30. V. 1933, 2 K. 948,32).

IX. Rozp. Prez. Rz. P. z 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. Ust. poz. 365).

Art. 10. Przepis w art. 10 rozp. Prez. Rz. P. o post. karno-administracyjnym stosować nie można dopiero wówczas, gdy przepis szczególnie wyraźnie wyłącza dopuszczalność karania za ten sam czyn tak w drodze administracyjnej jak i sądowej. (26. VI. 1933, 2 K. 236/33).

X. Rozp. Prez. Rz. P. z 7 października 1932 r., prawo o ustroju adwokatury (Dz. Ust. poz. 733).

Art. 24. 1. Za nadużycie wolności przy wykonywaniu czynności zawodowych, stanowiące ściganą z oskarżenia prywatnego zniewagę, popełnione nie na szkodę strony, jej zastępcy, świadka lub biegłego, a na szkodę innych osób, adwokat odpowiada jak za zwykłe przestępstwo przed powszechnym sądem karnym. (3. V. 1933, 4 K. 193/33).

St. *Błęszyński,*

Prokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR ROSYJSKI)

Prawo o małżeństwie 1836 r.

Art. 62. Wyrok Sądu Duchownego, stanowiący rozłączenie co do stołu i łoża, pod względem uznania winy jednego z małżonków, jako podstawy wyrzeczenia separacji, ma wpływ stanowczy na określenie stosunków cywilnych tychże małżonków, pozostawione sądom cywilnym, które w tym razie nie wypowiedają się już samodzielnie w przedmiocie winy, natomiast oddalenie powództwa separacyjnego nie stwierdza zgoła wzmiankowanej winy, która więc w poszczególnych sprawach cywilnych może być ustalana na tle okoliczności czynu. (10. VIII. 199, I. C. 1171/32).

Art. 208. Postanowienia prawa w przedmiocie obowiązku małżonków dostarczania sobie nawzajem wsparcia i pomocy tudzież żywienia, utrzymywania i wychowania swych dzieci (art. 208 Pr. o małż., art. 237 K. C. K.) wchodzą w zakres porządku publicznego, a tem samem nie może mieć znaczenia zrzeczenie się przez osobę uprawnioną samego prawa do alimentów, natomiast zrzeczenie się

dochodzenia oznaczonych ściśle i likwidalnych żądań alimentarnych nie dotyczy porządku publicznego. (17. VIII. 1933, C. I. 529/33).

Art. 221. Art. 221 Pr. o małż. dotyczy urządzenia między małżonkami ogółu ich stosunków majątkowych po rozpoczęciu sprawy o unieważnienie lub rozwiązanie małżeństwa albo też rozłączenie co do stołu i łoża i przepisuje notarialną formę umowy podobnie, jak to ma miejsce w umowie przedślubnej (art. 207 K. C. P.), ze względu na interes osób trzech, bynajmniej zaś nie stoi na przeszkodzie do przyjęcia na siebie obowiązku alimentacji przez jednego ze współmałżonków względem drugiego pismem z podpisem prywatnym. (14. IX. 1933, I. C. 813/33).

Kodeks Cywilny Napoleona.

Art. 553. Prawa, z których korzysta ten, kto wznosił budynek na cudzym gruncie, nie są prawem własności do nieruchomości, gdyż to przysługuje właścicielowi gruntu, a są to bądź prawa własności do materjałów, z których wzniesiono budynek, jeśli ów trzeci go zabiera i usuwa, bądź też prawa do odszkodowania, które nie mają charakteru rzeczowego; wobec tego zawarta przez osobę, która wzniosła dom na całym gruncie, umowa sprzedaży tego domu nie nadaje nabywcy prawa własności do nieruchomości i spór o rozwiązanie takiej umowy nie jest wyłączony z właściwości sądów grodzkich. (11. VIII. 1933, I. C. 1383/32).

Art. 812. Zapisobierca pod tytułem ogólnym jest uprawniony, jako osoba interesowana, do zgłoszenia wniosku z art. 812 K. C. (14. IX. 1932, C. I. 75/33).

Art. 1134. Ustawodawstwo nasze, obowiązujące w *h.* zaborach rosyjskim i austriackim, przewiduje normy prawne tylko dla umów zbiorowych w rolnictwie i z dozorcami domowymi, pozostałe zaś umowy zbiorowe, dotyczące innych dziedzin pracy, nie podlegają żadnym specjalnym przepisom, wobec czego umowy takie, jak również i skutki tych umów, winny być oceniane z punktu widzenia przepisów obowiązującego prawa cywilnego. (15. III. 1933, I. C. 1625/32).

Art. 1328. Cesja wierzytelności osobistej, chociażby dokonana aktem prywatnym, obowiązuje nie tylko strony kontraktujące, lecz także ich wierzycieli, wierzyciel bowiem, kierując egzekucją do wierzytelności swego dłużnika, wykonywa jego prawa, nie może więc być w innej sytuacji, niż dłużnik w stosunku do swego dłużnika. (7. IX. 1933, I. C. 2623/32).

Art. 1384. Ustanowiona w art. 1384 ust. 1 odpowiedzialność nie wiąże się bynajmniej z przymiotem właściciela jako też nie jest

zgoła uzależniona od wykonywania przezeń zarządu, lecz odpowiedzialnym za szkody i straty, spowodowane przedmiotem martwym, może się stać tylko ten, kto rzecz taką faktycznie dozoruje. (13. VII. 1933, I. C. 2283/32).

Art. 1728. Ze względu na charakter i przeznaczenie tego rodzaju budynków jak kioski, wznoszonych na ruchliwych ulicach i placach miejskich dla wygody mieszkańców i ściśle dostosowanych do ruchu i warunków dużego miasta, przebudowę kiosku przez dzierżawcę, połączoną z powiększeniem jego wymiarów i zmianą zewnętrznego wyglądu, dokonaną bez zezwolenia władz miejskich, należy uważać za korzystanie z przedmiotu najmu niezgodne z jego przeznaczeniem, co w myśl art. 1729 w związku z art. 1728 K. C. upoważnia do żądania rozwiązania umowy, niezależnie od tego, czy Magistrat poniósł z tego powodu jakiegokolwiek straty i jak się to odbiło na estetycznym wyglądzie kiosku. (13. VI. 1933, I. C. 1308/32).

Art. 2244. Wniosek o przerachowanie, bez którego egzekucja nie mogłaby być prowadzona, stanowi czynność procesową, zmierzającą do egzekucji i objętą art. 2244 K. C, a przez to skutkującą przerwaniem przedawnienia. (19. VII. 1933, I. C. 1718/32).

Kodeks handlowy, obowiązujący w b. Król. Polskiem.

Art. 506. Przyjęcie do stanu biernego masy upadłości nie tworzy nowego tytułu wierzytelności, lecz jest tylko dowodem, że zgłaszający się wierzyciel usprawiedliwił swój przymiot wierzyciela i może w tym charakterze uczestniczyć w dalszym postępowaniu upadłościowym; przeto dowodem istnienia długu nie może być wyłącznie protokół sprawdzenia, zwłaszcza, gdy chodzi o wierzytelność wekslową, która winna być stwierdzona posiadaniem wekslu. (24. VIII. 1933, I. C. 1919/32).

Ustawa hipoteczna 1818 r.

Art. 47. Współwłaściciel nieruchomości, odpowiedzialny hipotecznie, ze względu na zasadę niepodzielności hipoteki, za całość obciążającego nieruchomości długu, odpowiada z nieruchomości, w razie gdy stał się właścicielem całej tej nieruchomości, wskutek nabycia jej na licytacji w drodze działów, za całkowitą sumę powyższego długu, chociażby postąpiony przez niego szacunek nie pokrywał tego długu. (17. VIII. 1933, I. C. 305/33).

Art. 131. Sukcesor, przepisujący na siebie cały spadek z wiedzą o istnieniu innych spadkobierców, którzy w terminie prekluzyjnym do hipoteki się nie zgłosili, lecz spadku się nie zrzekli,

przywłaszcza sobie cudze prawa, nie mając żadnych praw do części spadku, które stosownie do liczby sukcesorów, powołanych do dziedziczenia, na innych spadkobierców przypadają; ponieważ zaś legitymując się do całego spadku, nie może on nie mieć świadomości o nieposiadaniu przez siebie słusznego ku temu tytułu, musi być uznany za działającego w złej wierze.

Sukcesor, który wylegitymował sobie do spadku, składającego się z sumy hipotecznej, z pominięciem praw drugiego sukcesora i który następnie otrzymał od dłużnika całą tę sumę, obowiązany jest pokryć współsukcesorowi wyrządzoną mu szkodę, a więc wypłacić mu przypadającą na niego część sumy w takim przerechowaniu, jakiemby ta suma podlegała, gdyby nadal na hipotece figurowała, czyli z zastosowaniem stawki z daty powstania wierzytelności, a nie z daty, kiedy sumę tę od dłużnika otrzymał. (18. T. 1933, I. C. 2624/32).

Prawo o przywilejach i hipotekach z 1825 r.

Art. 15. Nabywca nieruchomości, obciążonej hipoteką prawną, nie może żądać wykreślenia tej hipoteki na zasadzie doręczonego mu przez poprzedniego właściciela nieruchomości aktu, w którym wierzyciel zgodził się na powyższe wykreślenie, gdy na mocy innego aktu wykreślenie uzależnione było od pewnego warunku, który spełniony nie został. (17. VIII. 1933, I. C. 1440/32).

Prawo cywilne Ziem Wschodnich (t. X. cz. 1 Zb. Pr.)

Art. 1679. Żaden przepis prawa nie zabrania zobowiązywać się do sprzedaży majątku, który nie jest jeszcze własnością zobowiązanego, gdyż umowa przyrzeczenia sprzedaży czy to z zadatkiem, czy też bez zadatku, jest zobowiązaniem osobistym i nie przenosi na przyszłego nabywcę praw rzeczowych, w razie zaś niewykonania jej przez sprzedającego, powoduje obowiązek zwrotu zadatku i wynagrodzenia szkód; tem mniej może być przeszkodą do zawarcia umowy przyrzeczenia sprzedaży brak faktycznego posiadania ze strony przyrzekającego sprzedać majątek. (4. IV. 1933, I. C. 1042/32).

Ogólna ustawa ros. kolei żelaznych (Zb. Pr. t. XII, cz. 1).

Art. 135. Przepisy art. 135—137 Og. ust. ros. kolei żel. mają zastosowanie w sprawach o odszkodowaniu przy eksploatacji kolei użytku publicznego, a nie kolejek, urządzonych wyłącznie dla potrzeb określonego przedsiębiorstwa skarbowego. (13. VII. 1933, I. C. 2283/32).

Ustawa 13/26. V. 1913 r. o zastosowaniu do Król. Polskiego zasad zdania Rady Państwa 3. VI. 1902 r. o polepszeniu losu dzieci nieślubnych (Zb. pr. i r. Nr. 114 poz. 998).

Art. 6. Dowód z analizy krwi w sprawie o alimenty dla dziecka nieślubnego może mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu w tej mierze jedynie w razie stwierdzenia poprzednio przez Sąd innemi danymi sprawy pewnej zasadności podstawy roszczeń alimentowych matki dziecka nieślubnego, stanowiąc uzupełnienie tych danych i nadając im moc przekonywającą, sam zaś w siebie nie może' decydować względem ojcostwa. (30. VIII. 1933, I. C. 1463/32).

Ustawa elektryczna z d. 21. III. 1922 r. (Dz. U. poz. 277).

Art. 1. Spór między dwoma zakładami elektrycznymi, działającymi na mocy uprawnień rządowych, w kwestji, który z nich jest uprawniony do zasilania prądem pewnego obiektu, podlega rozpoznaniu sądów powszechnych, jeżeli obiekt ten znajduje się na terenie uprawnień jednego z powyższych zakładów,, natomiast jeżeli rzeczony obiekt położony jest na terenie obu uprawnień, jedynie organy administracyjne właściwe są do wydania orzeczenia, która z elektrowni i w jakim zakresie ma go zasilać. (21. VI. 1933., I. C. 1348/32).

Ustawa z 11. IV- 1924 r. o ochronie lokatorów (Dz. U. poz. 406).

Art. 11 ust. 2 lit. „a”. Wniesienie skargi sądowej i wdrożenie egzekucji przeciwko lokatorowi o zaległe komorne stanowi upominanie o zapłatę tego komornego w rozumieniu art. 11 ust. 2 lit. „a” ustawy o ochr. lok., jeżeli więc lokator powyższej należności nie uiszczył, uzasadnione jest wystąpienie wynajmującego z żądaniem jego eksmisji, chociażby nie miało miejsca upomnienie lokatora o zapłatę komornego za czas późniejszy. (31. VIII. 1933, I. C. 2530/32).

Art. 20. Różnica między sumą komornego, obliczoną z uwzględnieniem stawki, która służyła uprzednio najemcy za podstawę do uiszczenia należności, a sumą komornego, wyprowadzoną na podstawie stawki, później ustalonej przez Urząd Rozjemczy, podlega uiszczeniu przez najemcę dopiero za czas od ustalenia tej stawki. (25. VII. 1933, I. C. 1183/32).

Art. 28. Przepis art. 28 ustawy o ochr. lok. nie stoi bynajmniej na przeszkodzie zastosowaniu zamieszczonego w umowie najmu warunku, iż obowiązek dokonywania wszelkich napraw w czasie trwania kontraktu ciąży na lokatorze, pomieniony bowiem przepis, będący powtórzeniem zasady, wyrażonej w p. 2 art. 1719 K. C, re-

guluje stosunek stron na wypadek milczenia w tej materji umowy najmu i nie pozbawia stron możności w inny sposób swe prawa i obowiązki unormować. (7. IX. 1933, I. C. 1753/32).

Rozporządzenie Prezydenta Rzp. z d. 14. V. 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań (Dz. U. 1925 r. poz. 213).

§ 5. Obowiązek udowodnienia, iż nieruchomości w maju 1924 r. nie podlegała ochronie lokatorów, ciąży na wierzycielu, powołującym się na tę okoliczność celem uzyskania wyższego przerachowania. (18. V. 1933, I. C. 2624/32).

§ 9. Gdy wierzytelność obciąża dwie nieruchomości — jedną, niepodlegającą ochronie lokatorów, i drugą, podlegającą tej ochronie, do całej pomienionej wierzytelności hipotecznej winna być zastosowana jedna miara przerachowania, bądź z § 5 rozp. walor., bądź z § 6, bądź miara pośrednia, nie może zaś być wierzytelność co do jednej z tych nieruchomości przerachowana na 50% i co do drugiej na 25%. (13. VI. 1933, I. C. 2458/32).

§ 11. Za ważne przyczyny do podwyższenia ustawowej miary przerachowania należności z pożyczki winny być uznane zarówno nierównomierność stanu majątkowego stron, jak i okoliczność, że dłużnik osiągnął zysk z pożyczonych pieniędzy, który w tej czy w innej formie pozostał w jego majątku; przytem określenie w tym przypadku stopnia podwyższenia miary przerachowania pozostawione jest, wobec braku wskazań co do tego ustawy, uznaniu Sądu meriti., opartemu na względach słuszności. (21. IX. 1933, I. C. 2625/32).

§ 33 ust. 1. Zgodnie z ust. 1 § 33 rozp. walor, przewidzianemu w tym przepisie wyższemu przerachowaniu podlegają zabezpieczenia hipoteczne należności, wymienionych w § 29 pod lit. „a”, ten ostatni zaś przepis dotyczy między innymi „niespłaconej ceny kupna”, przyczem żadnego zastrzeżenia, iżby mowa w nim była tylko o reszcie ceny kupna nieruchomości, nie zawiera, niema więc podstawy do wprowadzenia takiego ograniczenia i wyłączenia z pod działania powyższego przepisu reszty ceny kupna innych obiektów, poza nieruchomościami. (11. VIII. 1933, I. G. 1350/32).

Rozporządzenie Prezydenta Rzp. z d. 30. V. 1924 r. o połączeniu państwowych instytucyj kredytowych w Bank Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. poz. 477).

Art. 1. Droga sądowa nie jest wyłączona dla sporów, wynikłych ze stosunku służbowego zastępców dyrektorów Banku Gospodarstwa Krajowego. (24. VIII. 1933, I. C. 1548/32).

Prawo wekslowe z d. 14. XI. 1924 r. (Dz. U. poz. 926).

Art. 8. Odpowiedzialność osobista podpisującego weksel bez należytego upoważnienia ma charakter pomocniczy i może zachodzić wtedy, gdy zastąpiony uchyla się od wykonania zobowiązania, nie istnieje więc, jeżeli osoba zastąpiona później uznała dług. (1. VI. 1933, I. C. 1014/32).

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 29. III. 1926 r. o stosunku służbowym i uposażeniu emerytalnym pracowników P. K. O. (Dz. U. poz. 188).

§ 83. Z przepisów, dotyczących uposażenia służbowego i emerytalnego pracowników Pocztovej Kasy Oszczędności, nie wynika, aby z przyznanej pracownikowi odprawy należało potrącić składki, podlegające przekazaniu Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych. (24. VIII. 1933., I. C. 1974/32).

Rozporządzenie Prezydenta Rzp. z d. 5. XI. 1927 r. w sprawie zmiany ustroju pieniężnego (Dz. U. poz. 855).

Art. 14. Przepis ten, stanowiący, że wszelkie zobowiązania, opiewające na złote w złocie, których tytuły powstały przed wejściem w życie tego rozporządzenia, ulegają przeliczeniu w stosunku 1 złoty w złocie, na jaki zobowiązanie opiewa, równy 1,72 złotego w złocie, płatnego w sposób, przewidziany w art. 16 rozporządzenia, nie ma zastosowania, gdy strony same określiły, w jaki sposób na być dokonane obliczenie sumy, podlegającej, zgodnie z umową, wypłacie w złocie lub banknotach według wartości złota. (31. VIII. 1933, I. C. 1214/33).

Rozporządzenie Prezydenta Rzp. z d. 24. XI. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. poz. 911).

Nie jest zgodne z ustawą potrącenie z przyznanej pracownikowi Pocztovej Kasy Oszczędności przy rozwiązaniu umowy odprawy ośmioprocentowej składki na rzecz Zakładu Ubezpieczeń, przewidzianej w art. 120 rozporządzenia Prezydenta Rzp. z d. 24. XI. 1927 r. poz. 911. (24. VIII. 1933, I. C. 1974/32),

Rozporządzenie Prezydenta Rzp. z d. 23. XII. 1927 r. o zapobieganiu upadłości (Dz. U. 1928 r. poz. 20).

Art. 23. Bieg przedawnienia roszczeń z weksli do dłużnika, 'korzystającego z odroczenia wypłat, należy zgodnie z art. 23 rozporządzenia o zapobieganiu upadłości uważać za zawieszony na

czas trwania odroczenia, bez potrzeby dokonania „zgłoszenia roszczenia wekslowego w postępowaniu układowym”, o którym to zgłoszeniu mowa jest w art. 71 p. „b” prawa wekslowego jako o „jednym i wyłącznym” fakcie, przerywającym przedawnienie, albowiem w chwili wejścia w życie prawa wekslowego prawo o zapobieganiu upadłości nie istniało, nie mógł więc prawodawca wekslowy mieć na myśli tego prawa. (28. VI. 1933, C. I. 189/33).

Rozporządzenie Prezydenta Rzp. z d. 16. III. 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. poz. 323).

Art. 2. Przepis art. 2 in fine rozporządzenia z d. 16 marca 1928 r. poz. 323 nie wymaga, aby pracownicy w nim wyszczególnieni korzystali ze wszystkich świadczeń i uprawnień, przysługujących na mocy przepisów ustawowych pracownikom umysłowym, i same użycie w nim liczby mnogiej nie daje podstawy do wniosku, iż pracownik, korzystający z jednego takiego uprawnienia, miałby być pozbawiony dobrodziejstw, z prawa tego dlań wynikających. (23. III. 1933, I. C. 2172/32).

Art. 19 i 29. Tekst rozporządzenia o umowie o pracę pracown. umysł., nie daje podstaw do przypuszczenia, iż art. 19 i 29 nie stosują się w swych postanowieniach, dotyczących powołania pracownika na ćwiczenia wojskowe, do umów zawartych na okres próbny. (28. III. — 11. IV. 1933, I. C. 1960/32).

Art. 32. Wylczenie w art. 32 przypadków, kiedy pracodawca może niezwłocznie rozwiązać umowę, jest przykładowe tylko, a nie wyczerpujące, i pracodawca ma prawo rozwiązać umowę i w innych ważnych przypadkach, a do takich ważnych przypadków należy nieuczciwe postępowanie pracownika w związku z wykonywaniem obowiązków pracy; w takich razach Sąd powinien wszechstronnie rozważyć stwierdzone zarzuty pracodawcy i nie może poprzestać na zaznaczeniu, że zachowywanie się pracownika nie było ze szkodą majątkową dla pracodawcy. (25. VII. 1933, C. I. 406/33).

Art. 36. Prekluzyjny termin miesięczny z art. 36 ust. 2 rozporządzenia z d. 16 marca 1928 r. poz. 323 liczy się dopiero od dnia, w którym pracownik po ustaniu choroby zgłosił się do pracy, a nie od dnia upływu 3-chmiesięcznego okresu choroby. (18. V. 1933, I. C. 2545/32).

Rozporządzenie Prezydenta Rzp. z d. 22. III. 1928 r. o sądach pracy (Dz. Ust. poz. 350).

Art. 6 lit. „c”. Niema podstawy do wyłączenia z pod właściwości sądów pracy roszczeń pracownika umysłowego, opartych na

przepisie art. 112 rozporządzenia z d. 24. X. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, jako ściśle związanych ze stosunkiem pracy i z tego stosunku wynikających. (12. V. 1933, C. I. 605/33).

Ustawa postępowania cywilnego 1864 r.

Art. 332. Przytoczenie innych niż pierwotnie wysunięte okoliczności na usprawiedliwienie wyższej miary przerachowania poszukiwanej należności nie stanowi zabronionej przez ustawę zmiany podstawy powództwa. (7. IX. 1933, I. C. 2753/32).

Kodeks postępowania cywilnego z d. 29. XI. 1930 r. (Dz. Ust. 1932 r. poz. 934).

Art. 424 § 2. Założenie skargi kasacyjnej na postanowienie Sądu drugiej instancji, odmawiające przyznania prawa ubogich, jest dopuszczalne zgodnie z art. 424 § 2 k. p. c. Dopuszczalność skargi kasacyjnej ograniczona jest jednak przepisami art. 425 k. p. c, dozwolona więc jest w materji prawa ubogich o tyle tylko, o ile orzeczenie co do samego roszczenia powoda mogłoby ze względu na przedmiot być zaskarżone kasacyjnie. (13. X. 1933, C. I. 1640/33).

ORZECZNICTWO SĄDU KARTELOWEGO

Ustawa o kartelach z d. 28. III. 1933 r. (Dz. Ust. poz. 270).

Art. 1. Przez kartel w pojęciu ustawy z d. 28 marca 1933 r., obejmującej, prócz karteli w ścisłym tego słowa znaczeniu, też trusty, koncerty i inne temu podobne ustroje gospodarcze, należy rozumieć wolne, oparte na umowie porozumienie lub zrzeszenie przedsiębiorstw tej samej gałęzi wytwórczości lub wymiany, mające na celu, drogą wzajemnych zobowiązań uczestników umowy, kontrolę lub regulowanie produkcji, zbytu, cen i warunków wymiany.

Art. 4. Ceną gospodarczo usprawiedliwioną jest cena równa lub zbliżona do najniższych możliwych w danym czasie i kraju kosztów produkcji danego artykułu, przy uwzględnieniu także zysku przedsiębiorcy. Jednakże samo ustalenie, że ustanowiona przez kartel cena odbiegała od pojęcia ceny gospodarczo usprawiedliwionej, nie upoważnia jeszcze do stwierdzenia, że przez to cena ta była gospodarczo nieusprawiedliwiona w rozumieniu art. 4 ustawy; w tej mierze bowiem może decydować szereg okoliczności ubocznych, usprawiedliwiających zarówno istnienie kartelu, jak

i ceny przezeń pobierane, względami na ogólnie gospodarcze potrzeby kraju, jak np. wzgląd na walkę o rynki eksportowe, na konieczność modernizacji danej gałęzi przemysłu, na potrzeby danych gałęzi gospodarstwa narodowego, bezpośrednio od gałęzi skartelizowanej zależne, i t. p.

Art. 15. Umowy wywozowe, zawarte przez przedsiębiorców polskich, związanych w kraju porozumieniami, o których jest mowa w art. 1 ustawy o kartelach, a mające na celu drogą wzajemnych zobowiązań kontrolę i regulowanie zbytu i warunków wymiany danego produktu, podlegają w myśl ust. 4 art. 15 rzeczonyj ustawy jej przepisom, a wskutek tego właściwości Sądu Kartelowego. (Orzec. Sądu Kartelowego z d. 16—18. X. 1933 r. w spr.

N. C. 1/33) -

Witold Świącicki,

Sędzia Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR AUSTRIACKI)

Umowa ubezpieczenia (ustawa z 23 grudnia 1917 Dz. P. P. Nr. 501).

§ 1 *ustap 2* i § 22. Oświadczenie ubezpieczonego, zawarte we wniosku o ubezpieczenie, że ogólne warunki ubezpieczenia są mu znane i że warunki te otrzymał, nie ma znaczenie prawnego i nie czyni umowy o ubezpieczenie ważną, jeżeli w rzeczywistości ogólne warunki ubezpieczenia nie zostały ubezpieczonemu wręczone przed podpisaniem przezeń umowy o ubezpieczeniu (0. z 14. II. 1933 Rw. 2552/32).

§ 6 *ustap 1.* Powzięcie przez zakład ubezpieczeń wiadomości o niezgodzie z prawdą twierdzeń ubezpieczonego, podanych przezeń w wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia, od której do chwili biegnie dla zakładu termin jednomiesięczny do cofnięcia się od umowy, nie musi być tego rodzaju, aby zakładowi dawało zupełną pewność o nieprawdziwości wyjaśnień ubezpieczonego (0. z 2. XI. 1932 Rw. 1432/32).

§ 29 *ustap 1* i 2. Jeżeli zakład ubezpieczeń w razie zalegania przez ubezpieczonego z zapłatą składki po rozpoczęciu się ubezpieczenia nie wysłał do ubezpieczonego upomnienia o zapłatę składki z zagrożeniem rozwiązania umowy, umowa o ubezpieczenie obowiązuje nadal strony; zakład jest więc uprawniony do skargi o zapłatę składki zaległej a skarga ta przedawnia się w trzech latach (0. z 5. X. 1932 Rw. 1129/32).

§ 48. W razie przeniesienia się właściciela rzeczy ubezpieczonych od kradzieży wraz z rzeczami ubezpieczonymi z lokalu, w którym według umowy objętej polisą rzeczy te były ubezpieczone, do innego lokalu, właściciel nie ma prawa do żądania odszkodowania z powodu kradzieży, która nastąpiła w tym nowym lokalu (O. z 7. VI. 1932 Rw. 1082/32).

§ 62 ust. 1 i § 164 ust. 2. Sprawca powstałej z jego winy porzeleni odpowiada wobec Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych (Dz. U. R. P. 1927, poz. 410) za sumę ubezpieczenia, którą zakład ten musiał wypłacić właścicielowi spalonego budynku (O. z 3. XI. 1932 Rw. 1350/32).

§ 63 ust. 1. W razie likwidacji przedsiębiorstwa ubezpieczonego zakładowi ubezpieczeń należy się »kładka aż do końca okresu ubezpieczenia, w którym zakład otrzymał wiadomość o likwidacji (O. z 18. V. 1932 Rw. 576/32).

Czas pracy w przemyśle i handlu (ustawa z 18 grudnia 1919 Dz. Ust. R. P. 1920, Nr. 2, poz. 7).

Art. 1. Zakłady pomocnicze, prowadzone przez Kasy Chorych, a mianowicie ambulatorja, apteki, sanatorja, domy dla ozdrowieńców itp., stanowiące własność Kasy Chorych i obliczone, jeżeli nie na zysk, to w każdym razie na opłacalność, należy zaliczyć do zakładów pracy, prowadzonych w sposób przemysłowy. (O. z 7. XII. 1932 Rw 1160/32).

Art. 4 i 16. Za pracę, podpadającą pod przepisy art. 4. a przekraczającą 46 godzin tygodniowo, nie należy się wynagrodzenie w wysokości przewidzianej art. 16, lecz jedynie wynagrodzenie umówione, a w braku umowy w wysokości oznaczonej przez sąd w myśl § 1152 uc. (O. z 30. XII. 1932 Rw. 1933/32).

Art. 16. Pracownik, który — obejmując pracę — nie umówił się co do liczby godzin, przez które miał pracować, ani też nie umówił się co do pracy w godzinach nadliczbowych, ma prawo tylko do umówionego ryczałtowego wynagrodzenia miesięcznego za swą pracę wogóle, natomiast nie należy mu się odrębne wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych (O. z 2. VI. 1932 Rw. 353/32 i z 4. I. 1933 Rw 1595/33).

Art. 16. Księgowy, który wykonywał pracę w godzinach nadliczbowych bez zlecenia pracodawcy a w czasie zajmowania posady nie występował nigdy z roszczeniem o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych ani nie zgłaszał pracodawcy przepracowanych ponad normę godzin przy powtarzających się miesięcz-

nie wypłatach wynagrodzenia, nie ma prawa do dodatkowego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych (O. z 22. XI. 1932 Rw. 1115/32).

Art. 16. Dozorca nocny, zajęty w fabryce, którego czas pracy skutkiem wykonywania innej pracy obok pilnowania był przedłużony do 12 godzin na dobę, ma prawo domagać się — za godziny przepracowane ponad osiem godzin dziennie — jeżeli praca dodatkowa podpada pod przepisy art. 6 i 8 dodatkowego wynagrodzenia według zasad art. 16. Jeżeli zaś wypadek takiej dodatkowej pracy nie zachodzi, należy się takiemu pracownikowi wynagrodzenie za pracę dodatkową o tyle tylko, o ile pracodawca wzbogacił się tą pracą (O. z 20. XII. 1932 Rw. 1927/32).

Art. 16. Pracownik, który żąda wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, musi wykazać podstawę swego roszczenia dokładnie, a mianowicie ilość godzin i czas, w którym je przepracował. Ogólnikowe zeznania świadków o pracy w godzinach nadliczbowych nie wystarczają (O. z 6. IV. 1932 Rw. 19/32).

Ubezpieczenie na wypadek choroby (ustawa z 19 maja 1920 Dz. Ust. R. P. poz. 272).

Art. 73 II. i V. Wypowiedzenie pracy stałemu pracownikowi Kasy Chorych, przyjętemu wprawdzie po wejściu ustawy z 19 maja 1920 w moc, jednak na podstawie pragmatyki służbowej z r. 1895 dla pracowników Kasy Chorych, nie rozwiązuje stosunku służbowego. Pracownik mimo wypowiedzenia mu pracy zachowuje prawo do uposażenia służbowego za czas dalszy jednak z uposażenia jego mogą być potrącone kwoty, które zarobił w tym czasie inną pracą (O. z 22. XI. 1932 Rw. 1967/32).

Spółdzielnie (ustawa z 29 października 1920 Dz. Ust. R. P. poz. 733).

Art. 28. Statut spółdzielni może ważnie przedłużyć czas trwania odpowiedzialności członka spółdzielni za jej długi poza termin ustawowy (O. z 15. II. 1933 Rw. 148/32).

Art. 34. Zaniechanie wpisu do rejestru handlowego zmiany w zarządzie spółdzielni nie pozbawia niewpisanych członków zarządu prawa do działania za spółdzielnię w sporze (O. z 27. X. 1932 Rw. 1455/32).

Art. 36 i 41 ustap 3. Umowa zawarta w imieniu spółdzielni przez jej zarząd z jednym z członków zarządu bez udziału Rady Nadzorczej jest nieważna (O. z 4. I. 1933 R. 691/33).

Art. 49 ustap 1 i art. 50 ustap 2 i 3. Nieumieszczenie sprawy zwolnienia członków spółdzielni od odpowiedzialności za zrzuczoną jej szkodę na porządku dziennym Walnego Zgromadzenia Spół-

dzielni jest wadliwości natury formalnej. Uchwała mimo tego braku powzięta może być unieważniona jedynie w drodze skargi z art. 50 ustęp 2 (O. z 16. III. 1933 R. 2300/32).

Art. 50 ustap 2. Członkowi, wykluczonemu ze spółdzielni uchwałą Walnego Zgromadzenia, służy prawo skargi o uznanie bezskuteczności tej uchwały przez cały czas zwyczajnego terminu przedawnienia skarg cywilnych tj. przez 30 lat, licząc od daty doręczenia mu listu poleconego o uchwale Walnego Zgromadzenia (O. z 20. IX. 1932 R. 935/32).

Art. 58 ustap 3 i art. 71. Uchwała Walnego Zgromadzenia, ustanawiająca dopłatę w granicach przewidzianych statutem spółdzielni o odpowiedzialności dodatkowej członków spółdzielni, nie jest zmianą statutu co do odpowiedzialności członków, lecz jedynie zrealizowaniem tej odpowiedzialności. Skuteczność prawna tej uchwały nie zależy więc od uprzedniego jej zarejestrowania (O. z 18. X. 1932 R. 1693/32).

Ubezpieczenie pensyjne (ustawa z 10 czerwca 1921 Dz. Ust. R. P. poz. 370).

Art. 2. Gmina nie ma bezwzględnego obowiązku prawnego do ubezpieczenia w Zakładzie pensyjnym pracownika, który pełni u niej tylko ubocznie czynności (np. pisarza gminnego), czerpiąc swe utrzymanie głównie z innego źródła (np. ze swego gospodarstwa rolnego (O. z 4. X. 1932 R. 1804/32).

Danina lasowa (ustawa z 6 lipca 1929 Dz. Ust. R. P. poz. 676).

Art. 2. W razie sprzedaży lasu, podlegającego daninie lasowej, przez właściciela nieuiszczana dotąd danina lasowa obciąża prawonabywców właściciela lasu; jeżeli więc w czasie dokonania prezentacji daniny lasowej zaprezentowane już było prawo własności na rzecz nabywcy, które następnie zostało usprawiedliwione, nabywca nie może w myśl przepisów §§ 49 i 50 ustawy hipotecznej domagać się wykreślenia wpisu prawa zastawu dla daniny lasowej (O. z 8. II. 1933 R 33/33).

Finanse komunalne (ustawa z 11 sierpnia 1929 Dz. Ust. R. P. poz. 747).

Art. 21 L. 2 i art. 59. Samoistne podatki i spłaty komunalne od nieruchomości, stanowiące ciężary realne (np. opłaty kanałowe, opłaty za czyszczenie jezdni itp.) mają prawo pierwszeństwa zaspokojenia przed wierzytelnościami hipotecznymi (O. z 4. V. 1932 R 811/31).

Uposażenie funkcjonariuszów państwowych (ustawa z 11 grudnia 1929 Dz. Ust. R. P. 1924, poz. 46).

Art. 5 ustęp 1. Dopuszczalność zapowiedzenia i zajęcia sądownego zaopatrzenia emerytalnego do wysokości jednej piątej części tego zaopatrzenia dla należności Skarbu Państwa odnosi się do każdej należności Skarbu Państw, bez różnicy, czy chodzi o należność publiczno-prawną czy prywatno-prawną (np. z tytułu zwrotu kosztów wyłożonych na leczenie umysłowo chorego). (O. z 6. X. 1932 R 411/32).

Ochrona lokatorów (ustawa z 11 kwietnia 1924 Dz. Ust. R. P. poz. 406).

Art. 2 ustęp 1 lit. d. Wykroczenie poza ramy konsensu budowlanego, zawierającego tylko zezwolenie na nadbudowę pierwszego piętra — przez nadbudowanie jeszcze poddasza, nie ma takiego znaczenia, iżby pozbawiało lokal na poddaszu zwolnienia od ochrony lokatorów (O. z 4. I. 1933 Rw. 2456/32).

Art. 2, ustęp 1 lit. d. Poświadczenie władzy budowlanej, że prośbę o udzielenie zezwolenia na budowę dopiero wniesiono, nie zastępuje konsensu; w przypadku takim zachodzi zatem brak konsensu, a tern samem nie można przyjąć zwolnienia domu z pod przepisów ustawy o ochronie lokatorów (O. z 11. I. 1933 Rw. 2457/32).

Art. 2, ustęp 1 lit. d. i e. Wyjęcie nowych domów z pod ochrony lokatorów dotyczy wszystkich mieszkań, a więc i służbowych (O. z 17. XI. 1932 Rw. 2005/32).

Art. 2, ustęp 1 lit. h. O tem, czy dane pomieszczenie, wynajęte na kino-teatr, podlega ochronie lokatorów, rozstrzygają cele, dla których to przedsiębiorstwo jest prowadzone, a nie cele, na jakie obraca się dochody, uzyskane z prowadzenia danego przedsiębiorstwa (O. z 13. VIII. 1932 R 371/32).

Art. 3. Umowa o wysokości komornego, zawarta na piśmie, wymaga dla odnowienia również formy piśmiennej (O. z 17. XI. 1932 R 469/32).

Art. 6 L. 7 i art. 11 ustęp 2 lit. a. Nieumówiona przesyłka komornego pocztą nie uchyla skutków zwłoki, jeżeli lokator wysłał komorne wprawdzie przed wniesieniem wypowiedzenia przez najmodawcę, ale najmodawca bez swej winy (lokator położył mylny adres) otrzymał to komorne dopiero po wniesieniu wypowiedzenia (O. z 29. III. 1933 Rw. 514/33).

Art. 12 ustęp 2. Mieszkanie, mieszczące w sobie zakład rentgenowski, podpada pod pojęcie pomieszczenia zarobkowego (O. z 1. III. 1933 Rw. 2664/32).

Prawo wekslowe (rozp. z 14 listopada 1924 Dz. Ust. R. P. poz. 926).

Art. 4, 69, 85 i 101. Umiejscowienie weksłu przez wymienienie domiciljata jest zmianą tekstu weksłu. Jeżeli skutkiem takiego umiejscowienia weksel własny został zaprotestowany u domiciljata, indosant, który w tym charakterze podpisał weksel przed jego umiejscowieniem zapozwany o zapłatę tego weksłu, może się bronić zarzutem zmiany tekstu weksła oraz zarzutem nieważności protestu (z przyczyny braku protestu u właściwej osoby tj. u wystawcy) i nie odpowiada wekslowe Zarzut zmiany tekstu weksłu służy każdemu wierzycielowi bez względu na jego dobrą lub złą wiarę (O. z 20. III. 1933 Rw. 358/33).

Podatek od lokali (ustawa z 2 sierpnia 1926 Dz. Ust. R. P. poz. 550).

Art. 1. Odpowiedzialność rzeczowa ruchomości, znajdujących się w lokalu, podlegającym podatkowi od lokali, za ten podatek nie jest ustanowiona. Domownik (żona) lokatora jest więc w myśl § 37 ord. egz. uprawniony do wyłączenia rzeczy, stanowiących jego własność, a zajętych w drodze egzekucji, skierowanej przeciwko lokatorowi w celu ściągnięcia zaległego podatku od lokali (O. z 16. III. 1933 Rw. 91/33).

Ubezpieczenie pracowników umysłowych (rozp. z 24 listopada 1927 Dz. Ust. R. P. poz. 711).

Art. 3 p. 1. Pracownik, zatrudniony w przemyśle naftowym w charakterze oddawcy ropy, którego czynność polega na obchodzeniu rurociągu ropnego, badania stanu rurociągu, kontrolowania suwaków, zawiadamiania kopalni o ukończeniu przygotowań do tłoczenia ropy, odczytywania skali o pojemności, gęstości i temperaturze ropy, nie jest pracownikiem umysłowym, któryby podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu (O. z 11. I. 1933 Rw. 1487/32).

Art. 3 L. 8. Agent asekuracyjny, rozporządzający czasem swej pracy zupełnie samodzielnie i na własne ryzyko, nie jest zatrudniony jako pracownik umysłowy na podstawie umowy o pracę (§ 1151 uc), nie podlega więc obowiązkowi ubezpieczenia (O. z 23. III. 1933 Rw. 966/33).

Przepisy przewozowe (rozp. z 18 stycznia 1928 Dz. Ust. R. P. poz. 102).

Art. 57. Odpowiedzialność nadawcy za niezgodność z rzeczywistością, niedokładność i niedostateczność oświadczeń w liście przewozowym dotyczy jedynie odpowiedzialności za szkodę, wy-

urządzoną kolei przez wprowadzenie jej w błąd przy podaniu poszczególnych danych co do towaru przewożonego i co do uzyskania ulg, jakie nie służą nadawcy; nadawca nie jest więc odpowiedzialny za niewykreślenie w liście przewozowym klauzul, nie zmieniających charakteru przesyłki np. klauzuli wymienionej w poz. 87 ustęp 1 taryfy towarowej Dz. U. R. P. 1926 poz. 778 (O. % 15. III.

1932 Rw. 101/32).

Dr. Włodzimierz Dornowski,
Sędzia Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

(B. ZABÓR PRUSKI)

Kodeks cywilny.

§§ 31, 278, 831. Za szkodę z wypadku samochodowego, którą wyrządził osobie trzeciej jadący tym samochodem członek zarządu, kierując nim poza zakresem działań, przysługujących mu jako takiemu, w miejsce ustanowionego na ten cel szofera, odpowiada osoba prawna, będąca właścicielem samochodu tylko wówczas, jeżeli przewiezienie poszkodowanego nastąpiło za jej zgodą czyli na podstawie umowy. Członek bowiem zarządu, któremu wolno było dysponować sposobem prowadzenia samochodu, ustanowiłby siebie samego pomocnikiem w rozumieniu § 278. W razie braku prawa do takiej dyspozycji szofer, który mógł substytuować w swe miejsce inną osobę, uczynił członka zarządu pomocnikiem swego pracodawcy. O ile substytuowanie nie było dozwolone, uchybił szofer swym obowiązkom z własnej winy, za co odpowiada osoba prawna jak za zawinienie własne, czyli że osobę substytuowaną uznać musi za swego pomocnika. Jeżeli brak było zgody na przewiezienie, nie może ani szofer ani członek zarządu uchodzić jako pomocnik z § 831, gdyż do przewiezienia nie zostali przez osobę prawną ustanowieni. Odpowiedzialność wreszcie z § 31 odpada, skoro przewiezienie nie miało charakteru działania przysługującego członkowi zarządu. W razie przewiezienia z grzeczności będzie w drodze milczącej umowy względnie analogji z §§ 521, 599, 690 uc. odpowiedzialność zazwyczaj wykluczona lub ograniczona do wypadków ciężkiego niedbalstwa. (Wyrok z 30. 6. 1933 — C. III. 25/33).

§ 138. Wymawianie sobie nadmiernych korzyści niekoniecznie podpadać musi pod § 138 ust. 2 uc, aby uchybiać dobrym obyczajom. Nieważność umowy zachodzi już wówczas, gdy niezależnie od przesłanek wymienionych w ustępie 2 korzyści osiągnięte przez wierzyciela nie dadzą się pogodzić z poglądami ludzi prawo myślą-

cych, a więc gdy zachodzi przesłanka z § 138 ust. 1. Blisko trzykrotne przekroczenie granicy odsetek dozwolonych ustawowo przedstawia wyzysk podkopujący zdrowy rozwój życia gospodarczego, a gdy ponadto żądanie wysokich odsetek ukryto przezornie pod postacią czynszu dzierżawnego, podpada umowa tej treści pod przepis § 138 ust. 1 uc. (Wyrok z 22. 9. 1933 — III. z C. 518/32).

§ 179. Przepis ustępu 2 nie nakłada na stronę, która zawiera umowę z pełnomocnikiem, obowiązku szczegółowego badania, czy pełnomocnik ma potrzebne do sprawy pełnomocnictwo. Strona może w tym względzie zaufać zapewnieniom pełnomocnika. Obowiązek badania powstaje dopiero wówczas, gdy szczególne okoliczności danej sprawy nasuwają wątpliwości. (Wyrok z 16. 9. 1933 — III. z C. 538/32).

§§ 242, 675. Zarządca, który po odwołaniu pełnomocnictwa obciążył zarządzaną przez siebie nieruchomości hipoteką, zobowiązany jest do wykreślenia jej tylko wówczas, jeżeli nie istniał obowiązek do ustanowienia hipoteki, uzasadniony treścią umowy o zarząd. W przeciwnym bowiem razie dopełniłby zarządca jedynie zobowiązanie właściciela, wskutek czego ten nie mógłby doznać żadnej szkody. (Wyrok z 9. 6. 1933 — III. z C. 488/32).

§§ 254, 276, 278. Jakkolwiek brak jest przepisów, które przywiązywałyby ogólnie uciążliwe skutki do zawinionego zachowania się stron w czasie, gdy umowa nie była prawomocną, to jednak szereg specjalnych przepisów (§§ 122, 179, 317, 463 ust. 2) a przede wszystkim zasada uczciwego obrotu, podkreślana tylokrotnie w ustawie cywilnej, wskazuje na to, że wzgląd na interesy przeciwnika w okresie przed uprawomocnieniem się umowy należy do prawnego obowiązku stron i dlatego zawinione naruszenie jego pociągać musi za sobą obowiązek do wynagrodzenia szkody zgodnie z §§ 276, 278, 249 uc. Jeżeli więc strony w drodze wyraźnego lub domyślnego porozumienia się nie wykluczyły powyższej odpowiedzialności, odpowiada w wypadkach, w których skuteczność umowy zależna jest od zatwierdzenia, każda strona za szkodę, która wyrządziła stronie przeciwnej przez to, że wskazywała na widoki zatwierdzenia, których w rzeczywistości nie było, lub nie baczyła na interesy strony przeciwnej w czasie niepewności, lecz zachowała się w sposób, który nie sprzyjał zlikwidowaniu stanu niepewności odpowiednio do celu umowy. Jak jednak przy każdej odpowiedzialności, skutkującej wynagrodzeniem szkody w myśl § 249 uc, tak i w wypadkach powyższych zmniejsza względnie wyklucza odpowiedzialność sprawcy wina poszkodowanego na zasadzie § 254 uc. (Wyrok z 13. 10. 1933 — III. z C. 561/33).

§§ 288, 291, 607. Zobowiązanie do wypłaty waluty pożyczkowej nie jest zadnym długiem pieniężnym w rozumieniu §§ 288, 291 uc, bo ma za treść zawarcie umowy o pożyczkę. Zwłoką w zawarciu takiej umowy przez wypłatę pieniędzy nie uzasadnia zatem roszczenia o płacenie odsetek, lecz conajwyżej o wynagrodzenie szkody, której doznaje pożyczkobierca przez spóźnione zawarcie umowy pożyczkowej. Roszczenie o zawarcie tej umowy nie podlega wogóle przelewowi. Odstąpione być może tylko roszczenie o wypłatę pieniędzy jako takie. Cesjonariusz waluty pożyczkowej nie może więc żądać nawet odszkodowania za spóźnioną wypłatę pieniędzy, jeżeli nie odstąpiono mu szczególnie także roszczenia o wynagrodzenie szkody za spóźnione zawarcie umowy pożyczkowej. (Wyrok z 29. 9. 1933 — III. z C. 519/32).

§§ 364, 817. Wierzyciel, który z uchybieniem ustawie z 20. 11. 1919 (Dz. Ust. poz. 292) zgodził się na zapłatę swej pretensji w markach niemieckich, nie może kwestjonować jej jako bezskuteknej, gdyż wskutek przyjęcia innego świadczenia w miejsce umówionego roszczenie jego wygasło i wierzyciel swej zgody na przyjęcie innego oświadczenia nie może wycofać wobec § 817 zd 2 u. c. (Wyrok z 14. 7. 1933 — III. z C. 528/32).

400, 843, 1380. Mąż żyjący z żoną w ustawowym stanie majątkowym, może dochodzić prawa żony do renty w własnym imieniu i do własnych rąk, jeżeli żona na to się godzi a szczególnie, gdy odstąpiła mu roszczenie do inkasa. Dopuszczalności odstąpienia nie stoi na przeszkodzie § 850 ust. 3 upc., 400 uc, gdyż przepisy te mają na celu ochronę osób upoważnionych do otrzymania renty; w razie cesji do inkasa interesy uprawnionych nie doznają uszczerbku. (Wyrok z 17. 2. 1933 — III. z C. 369/32).

§§ 433, 434, 435. Przywrócenie na podstawie niemieckiej ustawy waloryzacyjnej hipoteki na nieruchomości położonej w Niemczech, którą sprzedający przewłaszczył kupującemu po wykreśleniu tej hipoteki, nie stwarza po stronie sprzedającego obowiązku do zwolnienia nieruchomości od przywróconego obciążenia. Sprzedający przewłaszczył kupującemu nieruchomość wolną od obciążeń w rozumieniu prawnym i dopełnił tem samym całkowicie swe zobowiązania z umowy kupna sprzedaży, przywrócenie zaś obciążenia ma swą przyczynę w późniejszym zdarzeniu, za które sprzedający nie odpowiada. (Wyrok z 3. 6. 1933 — III. z C. 425/32).

§§ 433, 437. Prosty dyskont weksła przedstawia umowę kupna sprzedaży, mocą której nabywca płaci sumę dyskontową, wyrażoną przez kwotę wekslową po potrąceniu odsetek, prowizji i kosztów,

jako cenę kupna, a otrzymuje wzamian za to dokument wekslowy z wszelkimi zawartymi w nim prawami. Roszczenia z § 433 są dopełnione przez prawidłowe przelanie weksla na nabywcę i wypłacenie przez tegoż sumy dyskontowej. Według zwykłych jednak zasad służy nabywcy przeciw zbywającemu roszczenie z rękojmi za wady weksla. W tym względzie nie czyni różnicy, czy zbywający złożył na wekslu swój podpis lub tego zaniechał, bo w każdym razie pozostaje on stroną z umowy kupna sprzedaży, na której spoczywa obowiązek dania rękojmi za zachodzące wady. Rękojmia ta, oparta na § 437, istnieje bez względu na winę zbywającego. Jeżeli wada polegała na sfałszowaniu którego z podpisów, streszczają się w myśl §§ 437, 440, 325 uc. prawa nabywcy w roszczeniu o wyrównanie szkody, której doznał przez utratę dłużnika. Ponieważ według normalnego trybu zdarzeń byłby nabywca uzyskał od dłużnika tego zapłatę i to w razie niedokonania jej w terminie — z odsetkami i kosztami, przeto polega szkoda ostatecznie na nieotrzymaniu tychże sum., czyli że nabywca jako odszkodowanie może żądać ich zapłaty. (Wyrok z 9. 6. 1933 — III. z C. 472/32).

§ 447. Jeżeli w wypadkach § 447 towar nie dojdzie do miejsca przeznaczenia, sprzedający, który poszukuje zapłaty ceny kupna, potrzebuje jedynie wykazać, że towar oddał spedytorowi, lub innej do tego rodzaju przesyłek przeznaczonej osobie. Rzeczą kupującego, odmawiającego zapłaty, jest udowodnić, że niedojście nastąpiło z przyczyn, które nie pozostają w związku z przesyłką, zarządzoną przez sprzedającego. (Wyrok z 22. 9. 1933 — III. z C. 512/32).

§ 518. Przerachowanie ponad ustawową normę nie jest żadną darowizną, lecz szczególnym tytułem, którego ustanowienie nie wymaga żadnej formy. (Wyrok z 22. 9. 1933 — III. z C. 498/32).

§§ 780, 781. Uznanie żądania wierzyciela o przerachowanie lub dopłatę mieści w sobie zazwyczaj nie abstrakcyjne zobowiązanie, lecz umowę o przerachowanie w rozumieniu §§ 27a, 38 rozp. z 14. 5. 1924. (Wyrok z 22. 5. 1933 — III. z C. 479/32).

§§ 823 ust. 2, 824. Poufne wiadomości o sprawowaniu się i o zdolnościach osób ubiegających się o posadę w służbie państwowej nie uzasadniają z uwagi na ochronę uprawnionych interesów obowiązku do odszkodowania, jeżeli nie są świadomie nieprawdziwe. (Wyrok z 28. 4. 1933 — III. z C. 361/33).

§ 839. 1. O rozmyślności lub niedbalstwie przy naruszeniu obowiązku służbowego można sądzić, biorąc za miarę tylko przeciętne, lecz sumiennego urzędnika. (Wyrok z 13. 10. 1933 — III. z C. 537/32).

2. Z art. 3 i nast. rozp. Prez. Rzplitej z 24. 9. 1926 (Dz. Ust. poz. 568) wynika, że zadania kolei leżą na polu gospodarczem, że

zatem całokształt czynności ich wyjęty jest już wyraźnie z dziedziny wykonywania władzy państwowej. Pracownicy kolei nie wykonują zatem obowiązków urzędowych w rozumieniu § 839 uc. (Wyrok z 19. 5. 1933 — III. z C. 436/32).

3. Do urzędowych obowiązków notariusza przy spisywaniu umowy kupna sprzedaży nieruchomości nie należy przeglądanie księgi hipotecznej. Natomiast powinien notariusz zbadać prawdziwość stron, a w związku z tem przekonać się, czy uczestnicy, a zwłaszcza kupujący, mają niezawodną wiadomość o stanie hipotecznym oraz udzielić im wszelkich koniecznych wyjaśnień i pouczeń. Należy w szczególności interesowanej stronie zwrócić uwagę na grożące jej niebezpieczeństwo gospodarcze. W tym względzie nie wolno notariuszowi zadowolić się oświadczeniami uczestników i to nawet takimi, które zewnątrznie nie dają powodu do żadnego zarzutu, a tem mniej uważać istotny punkt umowy jako uzgodniony dlatego, że w chwili, gdy o nim była mowa, zainteresowana strona milczała. Jednak obowiązek ten nie jest bezwzględny w tym sensie, że dopełniony być powinien schematycznie przy sporządzaniu każdego aktu. Odpada on w tych rozmiarach, w jakich uczestnicy są obznajmieni z sprawą i dają rękojmię należytej oceny prawnej zachodzących stosunków faktycznych. Wykonanie powinności urzędowych notariusza nie może być przedmiotem umowy. Dlatego umowne obowiązki notariusza dotyczyć mogą tylko działań, leżących poza ramami urzędowania notarialnego. (Wyrok z 23. 6. 1933 — III. z C. 496/32).

Kodeks postępowania cywilnego.

Art. 114. Żonie, która wystąpić chce z pozwem przeciwko mężowi o danie utrzymania, nie może Sąd odmówić prawa ubogich z tem uzasadnieniem, że mąż zobowiązany jest ponosić koszty sporu, i żona powinna tego domagać się od niego w drodze sądowej. Każda czynność sądowa wymaga uiszczenia opłat sądowych zgóry, których żona, nie mając odpowiednich środków, nie mogłaby przeciwko mężowi podjąć. Pozatem zasądzenie męża na zapłacenie kosztów w drodze tymczasowego urzędzenia na podstawie przepisów kpc. nie jest dopuszczalne. (Uchwała z 17. 8. 1933 — III. z C. 149/33).

Niemiecka ustawa o postępowaniu cywilnem.

§§ 237, 554a. Do załatwienia wniosku o przywrócenie do poprzedniego stanu czasokresu do wniesienia i uzasadnienia rewizji Sąd Apelacyjny nie jest właściwy, gdyż wniosek taki podlega rozpoznaniu Sądu, który orzeka o uzupełnionej czynności. Uchwałę

Sądu Apelacyjnego, oddalającą podobny wniosek, należy traktować pod względem środków prawnych narówni z uchwałą odrzucającą rewizję, czyli że zaskarżoną być może w drodze natychmiastowego zażalenia. Rozstrzygnięcie bowiem Sądu Apelacyjnego następuje w granicach postępowania z § 554a upc a według widocznego zupełnie celu § 554a ust. 3 upc orzeczenie kończące to postępowanie na niekorzyść rewidenta podlegać ma kontroli Sądu Najwyższego. (Uchwała z 29. 9. 1933 — C. III. Z. 207/33).

§ 445. Przysięga na fakt, że strony umówiły pewną okoliczność, dotyczy tylko umowy wyraźnej. Stwierdzenie natomiast, czy postanowienie nastąpiło w sposób domyślny, jest prawną oceną pewnego zachowania się stron. Przedmiotem przysięgi może być zatem tylko odnośne zachowanie się, nie zaś zawarcie umowy w sposób domyślny. (Wyrok z 29. 9. 1933 — III. z C. 523/32).

§§ 515, 566. Zwrócenie skargi rewizyjnej z powodu nieuiszczenia w terminie siedmiodniowym opłat sądowych nie ma charakteru cofnięcia rewizji, nie uprawnia zatem strony przeciwnej do żądania orzeczenia, że strona zgłaszająca rewizję utraciła ten środek prawny i ponosi koszty instancji rewizyjnej. (Uchwała z 16. 9. 1933 — C. III. Z. 165/33).

§ 547. Roszczenie o uznanie wykluczenia z spółdzielni jako niesłuszne i o ustalenie, że powód jest nadal członkiem spółdzielni, jest z uwagi na ustawowo unormowany w art. 1 ust. o spółdz'. cel spółdzielni — • roszczeniem prawnomajątkowym. (Wyrok z 7. 4. 1933 — III. z C. 380/33).

§ 771. Objęcie kupionej nieruchomości w posiadanie nie daje stronie kupującej, nie zapisanej jako właściciel, samo przez się legitymacji do sprzeciwienia się egzekucji prowadzonej z nieruchomości przeciw zapisanemu właścicielowi. Jednak udzielenie 'kupującemu przez sprzedającego, zapisanego jako właściciel, prawa przewłaszczenia sobie samemu nieruchomości mieści w sobie zgodę na rozporządzenie nieruchomością a tern samem odstąpienie prawa do skargi z § 771 upc. (Wyrok z 26. 5. 1933 — III. z C. 446/32).

§§ 792, 887, 896. Żądanie wydania poświadczenia dziedziczenia obok żądania wykreślenia hipoteki jest niedopuszczalne, albowiem egzekucja nastąpić musiałaby ostatecznie przez upoważnienie powoda do postarania się samemu o poświadczenie, upoważnienie zaś takie jest zbędne z uwagi na przepis §§ 792, 896 upc. (Wyrok z 1. 7. 1933 — III. z C. 488/32).

§ 794 p. 5. Poddanie się dłużnika w skrypcie dłużnym rygorowi natychmiastowej egzekucji nie odbiera wierzycielowi prawa wystąpienia z skargą o swą pretensję, o ile wierzyciel prawa tego się

nie rzekł. Poddanie się bowiem egzekucji nie pozbawia dłużnika obrony materialnej. Jeżeli więc wystąpienie dłużnika z takimi zarzutami nie jest wykluczone, byłoby zniewolenie wierzyciela do wdrożenia egzekucji celem umożliwienia rozstrzygnięcia sporu o stronę materialną — bezcelowym formalizmem. O tyle istnieje po stronie wierzyciela interes w ochronie procesowej. (Wyrok z 29. 9. 1933 — III. z C. 442/32).

Ustawa o księgach wieczystych.

§ 29. Rzeczowa zgoda, przepisana §-em 873 uc. do ustanowienia hipoteki nie wymaga żadnej formy. Jeżeli z uchybieniem § 29 ust. o ks. rzecz. Urząd Hipoteczny hipotekę zapisze, powstaje ważne prawo rzeczowe, albowiem § 29 jest przepisem formalno-porządkowym, którego naruszenie pozostaje bez wpływu na uprawnienie rzeczowe, o ile zapis w księdze wieczystej pokrywa się z stanem materialnym. (Wyrok z 16. 6. 1933 — III. z C. 474/32).

Rozporządzenie Komisarjatu Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu z 25. 6. 1919 dotyczące zezwolenia na przewłaszczenie nieruchomości (Tyg. Urząd. N. R. L. nr. 27, str. 140).

Rozporządzenie Ministra b. zaboru pruskiego z 21. 6. 1921 w przedmiocie zezwolenia na przewłaszczenie (przeniesienie własności) nieruchomości fabrycznych oraz nieruchomości miejskich. (Dz. Urząd. Min. b. zaboru prusk. poz. 149).

Zezwolenie władz państwowych, o którym mowa jest w powyższych rozporządzeniach, konieczne jest nie tylko do przeniesienia prawa własności nieruchomości drogą czynności prawnych stron, lecz także w wypadkach nadania prawa własności nieruchomości przez akt władzy, odbywający się bez udziału czynników administracyjnych, w szczególności uchwałą przybicia targu w postępowaniu egzekucyjnym. (Uchwała Połączonych Izb Cywilnych z 10. 12. 1932 — III. Prez. 9/32).

Ustawa o ochronie lokatorów z 11. 4. 1924 (Dz. Ust. poz. 406).

§ 2 ust. 1 b. Budynki, o których jest mowa w tym przepisie, wyjęte są z pod działania ust. o o. ł. tylko w odniesieniu do osób cywilnych, których zamieszkiwanie jest niedopuszczalne ze względu

na interes obrony Państwa. Chodziło bowiem o dodatnie uprzywilejowanie Skarbu Państwa, z którym pogodzić się nie da odmówienie budynkom powyższym ochrony w całości, zwłaszcza gdy Skarb Państwa jest lokatorem. (Uchwała Izby w składzie 7 sędziów z 3. 6. 1933 — C. III. Prez. 85/32).

Rozporządzenie z 14. 5. 1924 o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych.

§ 29 ust. la. Roszczenie o zapłatę ceny kupna podlega mimo cesji przerachowaniu na podstawie § 29 ust. la, gdyż w tym względzie nie doznaje przez zmianę wierzyciela pozycja dłużnika żadnego pogorszenia. (Wyrok z 23. 6. 1933 — III. z C. 495/32).

§ 29 ust. I b. Umowa zawarta w czasie deflacyjnym, w której dzierżawca zobowiązał się zamiast 28 mk z morgi ustanowionych w umowie dzierżawnej płacić równowartość 50 funtów żyta z morgi z tern, że czynsz w żadnym razie nie może wynosić mniej niż 28 mk z morgi, tłumaczyć należy według skutku zamierzonego przez strony. Skutek ten polegał na zapewnieniu wydzierżawiającemu czynszu dzierżawnego z pierwotnej umowy na wypadek, że wskutek poprawy czy stabilizacji stosunków gospodarczych pierwotny czynsz przewyższać będzie wartość 50 funtów żyta. Stabilizacja czynszów z tym wynikiem nastąpiła w § 29 ust. 1 b rozp. z 14. 5. 1924, czyli że wydzierżawiającemu służy 28 mk z morgi przerachowanych na złote w myśl tego przepisu, jeżeli przerachowana kwota przekracza wartość 50 funtów żyta. (Wyrok z 29. 9. 1933 — III. z C. 523/33).

§ 40. Przyjęcie, o którym mówi § 40, nie jest identyczne z przyjęciem z § 363 uc, gdyż nie oznacza aprobaty świadczenia jako odpowiadającego umowie, lecz przyjęcie wpłaconych pieniędzy na własność. Dlatego termin, w którym następuje aprobata zapłaty w myśl § 363 uc, nie wpływa na ocenę, czy zastrzeżenie nastąpiło na czas. (Wyrok z 23. 6. 1933 — III. z C. 490/32).

§ 47. Żądanie przechowania w postępowaniu spornem nie przedstawia skargi o ustalenie, lecz ma swe oparcie w szczególnym przepisie § 47, wobec czego Sąd dokonać musi w granicach uzasadnionych w rozp. z 14. 5. 1924 oraz w § 308 pc. przerachowania bez względu na to, czy suma podana przez stronę w jej wniosku jest zgodna lub błędna. (Wyrok z 1. 7. 1933 — III. z C. 485/32).

Ustawa z 31. 7. 1924 w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych (Dz. Ust. poz. 741) z zmianami w ustawie z 19. 2. 1929 (Dz. Ust. poz. 134), 12. 9. 1930 (Dz. Ust. poz. 507) i 21. 10. 1932 (Dz. Ust. poz. 775).

Art. 8. Okoliczność, że obszar, na którym leży wydzierżawiony grunt, został przyłączony do miasta i obecnie znajduje się wewnątrz jego granic, nie wyłącza sama przez się dzierżawionej parceli z pod ochrony wyżej wymienionej ustawy. Dopiero przeznaczenie parceli na cele budowlane uzasadnia rozwiązanie na warunkach podanych w cyt. art. 8. (Wyrok z 22. 9. 1933 C. III. 66/33).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 25. 2. 1924 o zastosowaniu złotego do kosztów i opłat sądowych w województwach poznańskim i pomorskim (Dz. Ust. poz. 187).

§ 12. Wymiar kosztów nie może mieć miejsca, jeżeli chodzi o opłaty, które klient zapłacić powinien swemu adwokatowi. Stosunek bowiem klienta do adwokata opiera się na prywatno-prawnej umowie i doniesienie adwokata w myśl § 86 niem. ust. o opł. adv. ma charakter rachunku a nie jednostronnego wymiaru. Dlatego do stosunku tego § 12 rozp. z 25. 2. 1924 nie ma zastosowania i Opłaty obliczyć należy według przepisów obowiązujących w czasie wykonywania poszczególnych czynności. Nie sprzeciwia się temu ewentualne ustalenie kosztów na podstawie § 103 upc. podпадаjące pod cyt. § 12, gdyż według § 94 niem. ust. o opł. adv. jest obowiązek zwrotu kosztów niezależny od stosunku klienta do adwokata. (Wyrok z 9. 6. 1933 — III. z C. 471/32).

Ustawa z 18. 3. 1932 o kosztach sądowych na obszarze Sądów Apelacyjnych poznańskiego i toruńskiego i Sądu Okręgowego katowickiego (Dz. Ust. poz. 252).

Art. 7. Uiszczenie opłaty po upływie tygodnia od dnia otrzymania wezwania ma w wypadkach, gdy pismo uzasadniające opłatę nie zostało jeszcze zwrócone, ten skutek, że pismo uchodzi jako wniesione w dniu, w którym dokonano zapłaty. (Uchwała z 27. 10. 1933 — III. z C. 24/33).

Art. 33. Do zarządzenia zwrotu połowy wpisu właściwy jest Sąd, który go pobrał, do którego kasy wpis wpłynął. (Uchwała III. z, C. 222/33).

Niemiecka ustawa o opłatach adwokackich z 7. 7. 1879 i 20. 5. 1898.

§§ 86, 93. Uznanie przez klienta likwidacji adwokata wystawionej według stawek wyższych, aniżeli przypadały w danym wypadku, nie mieści w sobie przyznania dodatkowego honorarium, jeżeli adwokat nie ujawnił szczególnie woli żądania wynagrodzenia przekraczającego ustawowe normy, zaś klient z takim żądaniem szczególnie się nie zgodził. Przedłożenie obliczenia w myśl § 88 ma dać klientowi rękojmię prawidłowej likwidacji, odpowiadającej ustawie. Z tej przyczyny mieści się w niej przejęcie odpowiedzialności za jej zgodność bez względu na to, czy ewentualne uchybienie taryfie polega na winie adwokata. Adwokat zobowiązany jest do uchylecia ujemnych skutków wywołanych likwidacją niezgodną z ustawą, nie może więc korzystać z ewentualnego uznania niezgodnej likwidacji przez klienta, oświadczonego bez woli zobowiązania się do honorarium dodatkowego. (Wyrok z 9. 6. 1933 — III. z C. 71/32).

Prawo wekslowe.

Art. 4, 26, ust. 2. Domicylowanie wekslu nastąpić może jedynie za zgodą wystawcy lub na podstawie ustawowego upoważnienia. Oświadczenie woli wystawcy, oznaczające zgodę lub upoważnienie do zaopatrzenia wekslu w domicyl, może być nietylko słowne lub pisemne, lecz może również wynikać z czynów i postępowania wystawcy, z jego biernego zachowania, wogóle z konkretnych okoliczności danego przypadku i zwyczajów obrotu wekslowego. W ramach ustawowego uprawnienia z art. 26 ust. może akceptant upoważnić nabywcę wekslu do jego domicylowania. (Wyrok z 7. 4. 1933 — III. z C. 376/33).

Art. 14, 15, 16. Jeżeli wystawca i żyrant, którzy podpisali weksel grzečnościowo, nie zawarli z sobą żadnej umowy uzasadniającej w wewnętrznym stosunku pomiędzy nimi bez względu na kolejność podpisów odpowiedzialność obydwóch jako współporęczycieli, ma żyrant do wystawcy normalny regres wekslowy. (Wyrok z 9. 6. 1933 — III. z C. 441/32).

Art. 85. Dokument stwarza pełne zobowiązanie wekslowe, chociaż wymieniono w nim osobę trasatu dopiero po proteście. Atoli protest złożony w czasie, gdy dokument nie posiadał jeszcze wszystkich cech weksła, nie ma charakteru protestu wekslowego i nie wywołuje skutków prawnych przewidzianych w ustawie, chociażby pozatem odpowiadał formalnym wymogom art. 85. (Wyrok z 22. 5. 1933 — III. z C. 475/32).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 22. 3. 1928 o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych. (Dz. Ust. poz. 384).

Art. 174 i nast. O unieważnieniu prawa z rejestracji znaku towarowego, o tożsamości znaku w ramach art. 226 i o odpadnięciu warunków jego istnienia orzekać może tylko Urząd Patentowy. Jak długo orzeczenia takiego niema, nieuzasadnione są w sądzie powszechnym roszczenia z powodu niedozwolonego używania takiego znaku bez względu na to, czy oparte są na przepisach o znakach towarowych (art. 174 i nast. rozp. z 22. 3. 1928), czy też na normach o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (ust. z 2. 8. 1926, Dz. Ust. poz. 559) lub o oznaczeniu pochodzenia niektórych towarów krajowych w wewnętrznym handlu detalicznym (rozp. z 24. 6. 1929 Dz. Ust. poz. 409), a wreszcie na przepisach kodeksu cywilnego. Tak długo bowiem, jak brak jest wspomnianego orzeczenia Urzędu Patentowego, wywiera znak zarejestrowany pełne skutki w myśl art. 174 rozp. z 22. 3. 1928 i używanie jego nie może uchodzić jako działanie uchybiające przytoczonym przepisom. (Wyrok z 22. 9. 1933 — III. z C. 492/33).

Pruska ustawa górnicza z 24. 6. 1865 w brzmieniu ustawy z 28. 7. 1909 (pruski zbiór ust. str. 677).

§ 88 d. Ważna przyczyna jest nietylko pojęciem faktu, lecz także pojęciem prawnym, o ile mianowicie chodzi o charakter konkretnego działania i zdarzenia lub konkretnych właściwości w oderwaniu od okoliczności zachodzącego wypadku. — Zarzut sfałszowania protokołu podniesiony przez funkcjonariusza kopalni na kierowniczem stanowisku przeciw urzędnikowi urzędu górniczego uzasadnia ważną przyczynę do rozwiązania stosunku pracy, albowiem naraża kopalnię na scysję i nieporozumienie z władzą nadzorczą a tem samem na szkodę. (Wyrok z 26. 5. 1933 — III. z C. 392/32).

Ordynacja upadłościowa.

§ 21 ust. 2. Zapłata czynszu za okres późniejszy aniżeli wymieniony w tym przepisie jest bezskuteczna wobec masy upadłościowej wówczas nawet, jeżeli według umowy należało zapłacić go za ten dłuższy okres naprzód. Treść bowiem słowa „przypadający” jest niezależna od tego, czy chodzi o czynsz płatny lub niepłatny. (Wyrok z 29. 9. 1933 — III. z C. 514/32).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 6. 3. 1928 o zapobieganiu upadłości na obszarze okręgów Sądów Apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz Sądu Okręgowego w Katowicach (Dz. Ust. poz. 244).

Art. 80. Przepis ten wymieniając wierzytelności, korzystające na wypadek wdrożenia upadłości z podanego tamże przywileju, daje w ten sposób do poznania, że inne wierzytelności w nim nie przytoczone, jakkolwiek powstałe w czasie trwania postępowania zapobiegawczego, z przywileju tego nie korzystają. (Wyrok z 21. 4. 1933 — III. z C. 391/32).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 16. 3. 1928 o umowie o pracę pracowników umysłowych. (Dz. Ust. poz. 323).

Art. 5, 7, 25 p. 1. Z upływem okresu próbnego umowa o pracę próbną wygasa i stosunek stron ulega rozwiązaniu, jeżeli w sposób wyraźny lub domyślny nie została zawarta umowa o pracę na czas określony lub nieokreślony. Pracownik, który zawarł umowę na czas próbny, ściśle określony, nie może mieć więcej praw, niż gdyby zawarł umowę o pracę na taki ściśle określony okres czasu. (Wyrok z 3. 6. 1933 — III. z C. 499/32).

Ustawa z 19. 5. 1920 o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby (Dz. Ust. poz. 272).

Art. 73, 106, 107. Ustawa z 19. 5. 1920 uchyliła przepisy niemieckiej ordynacji ubezpieczeniowej Rzeszy w całości z wyjątkami wymienionymi wyraźnie w art. 106, 107. Załatwienie zatem sporów pomiędzy Kasą Chorych a jej pracownikami w drodze wskazanej w § 358 tejże ordynacji jest niedopuszczalne. Stosunek funkcjonariuszów Kasy Chorych przejętych z Kas dawniejszych, oparty na ordynacji ubezpieczeniowej Rzeszy, normuje się według ustawy z 19. 5. 1920. Stosunek ten jest prywatno-prawny. Roszczenie więc pracownika o wynagrodzenie należy do właściwości sądów powszechnych. (Wyrok z 9. 6. 1933 — III. z C. 487/32).

Art. 73, 96, 100, 105, 106. Powiatowe urzędy ubezpieczeń, istniejące na podstawie niemieckiej ordynacji ubezpieczeniowej Rzeszy, pozostały po wejściu w życie ust. z 19. 5. 1920 w zakresie ubezpieczenia na wypadek choroby właściwe tylko jako instancje orzekające w sprawach bliżej określonego rodzaju, nie były natomiast już uprawnione do zatwierdzenia dyrektorów Kas Chorych. Aż do czasu uchwalenia i zatwierdzenia regulaminu w myśl art. 73 nada-

nie urzędnikom i funkcjonariuszom Kasy Chorych specjalnych uprawnień wymagało zgody Rady Kasy. (Wyrok z 26. 5. 1933 — III. z C. 531/32).

Rozporządzenie Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej z 28. 7. 1920 dotyczące Kas Chorych (Dz. Urząd. Min. b. dzieln. prusk., poz. 379).

Zabronienie zarządom Kas Chorych przyjmowania urzędników etatowych bez zezwolenia Departamentu Pracy i Opieki Społecznej dotyczyło tylko Kas istniejących w b. dzielnicy pruskiej w chwili wydania powyższego rozporządzenia, nie zaś Kas utworzonych w myśl ust. z 19. 5. 1920 (Dz. Ust. poz. 272). Rozporządzenie to nie mogło zmienić art. 73 ust. z 19. 5. 1920, który wyczerpująco reguluje prawa i obowiązki zarządu Kas Chorych pod względem przyjmowania i mianowania pracowników Kasy. (Wyrok z 26. 5. 1933 — III. z C. 531/32).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 8. 6. 1922 w przedmiocie statutu Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego (Dz. Ust. poz., 519).

Prawa i obowiązki funkcjonariuszów Banku Ziemstwa Kredytowego wynikają z zawartych z nimi umów służbowych, nie mają natomiast bezpośrednio oparcia w statucie ani Banku ani Ziemstwa. (Wyrok z 6. 10. 1933. — C. III. 96/33).

Ustawa z 15. 7. 1925 o państwowym podatku przemysłowym (Dz. Ust. poz. 550).

Art. 92. Słowo „przynależec” tłumaczyć należy z założenia gospodarczego a nie prawnego, czyli, że obojętnem jest, czy ruchomości są własnością podatnika lub osób trzecich, a decydujące znaczenie ma okoliczność, czy ruchomości umożliwiają ruch przedsiębiorstw i są nim objęte. Pod art. 92 podpadają także wierzytelności, gdyż pod względem zaspokojenia wierzycieli zalicza się je do majątku ruchomego. Nie przestają one przynależec do przedsiębiorstw wskutek cesji, jeżeli cesjonariusz pozostawi dzierzycielowi przedsiębiorstwa na zewnątrz prawo do rozporządzania wierzytelnością w tej mierze, że cedent wykonuje istotne prawa wierzyciela. W tych bowiem warunkach będzie wierzytelność w dalszym ciągu objęta ruchem przedsiębiorstwa. (Wyrok z 26. 5. 1933 — III. z C. 450/32).

Pruskie rozporządzenie z 26. 12. 1808 o ulepszonej organizacji władz prowincjonalnych, policyjnych i skarbowych (pruski zbiór ust. str. 464).

§§ 41, 42. Przez sekwestrację zaprowadzoną na podstawie § 42 l. 3 nabywa Skarb Państwa posiadanie nieruchomości z przynależnościami tylko wówczas, jeżeli województwo nie ogranicza się do roli nadzorcy sekwestratora, lecz ustanowi go wykonawcą szczególnych swych zarządzeń. Do zakresu nadzoru należy czuwanie nad tem, aby dochody z zarządu zużywane zostały na rachunek uprawnionego, a po ukończeniu sekwestru nieruchomości i przynależności oddane zostały legitymowanym osobom. Zawinione uchybienie tym obowiązkom jak również zaprowadzenie sekwestru bez istnienia ustawowych przesłanek pociąga za sobą odpowiedzialność Skarbu Państwa na zasadzie § 1 ust. z 1. 8. 1909 (prusk. zbiór ust. str. 691) i ust. z 22. 5. 1910 (Dz. Ust. Rzeszy str. 798). Dopuszczalność badania w sądzie powszechnym słuszności zarządzenia sekwestru przez Województwo, mimo, że jest aktem administracyjnym, wynika z § 41 rozp. z 26. 12. 1808. (Wyrok z 30. 6. 1933 — C. III. 45/33).

Pruskie powszechne prawo krajowe.

§ 740 II. 11. O właściwości kościoła jako miejskiego lub wiejskiego, miarodajnej dla określenia rozmiarów ciężaru patronackiego, rozstrzyga prawny charakter miejscowości, oceniany według § 1 ord. miejsk. z 30. 5. 1853. Art. 72 ust. z 11. 8. 1923 o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. Ust. poz. 747) przywiązuje pewne skutki do faktycznego charakteru gminy jako miejskiej względnie wiejskiej. Skutki te ograniczają się jednak do danin komunalnych, nie dotyczą zatem ciężaru patronackiego, (wyrok z 30. 6. 1933 — C. III. 103/33).

Konkordat pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską, podpisany w Rzymie dn. 10. lutego 1925 r. (Dz. Ust. poz. 501).

Art. XXI. Podmiotem i zarządcą praw wypływających z ciężaru patronackiego są nie gminy kościelne, lecz osoby prawne prawa kanonicznego., które w myśl art. I, XVI konkordatu weszły w drodze sukcesji uniwersalnej w miejsce gmin kościelnych. Ciężar patronacki jest bowiem częścią majątku kościelnego. Art. XXI salwuje zaś prawo patronatu tylko w granicach wynikających z poprzedzających go art. I, XVI. (Wyrok z 30. 6. 1933 — C. III. 103/33).

1. *Traktat Wersalski z 29. 6. 1919 (Dz. Ust. 1920, poz. 200)*. 2. *Konwencja górnośląska z 15. 5. 1922 (Dz. Ust. poz. 371, załącznik)*. 3. *Konwencja związkowa paryska z 20. 3. 1883 o ochronie własności przemysłowej (Dz. Ust. 1932, poz. 8)*.

1) Art. 311, ust. 2. — 2) Punkt V protokołu końcowego. - -
3) Art. 6 i 8. Przepisy te nie uzasadniają bezpośredniej ochrony prywatnoprawnej obywateli innych państw, które układy zawarły, lecz jedynie obowiązek tychże państw do ustanowienia takich praw w drodze własnego ustawodawstwa. (Wyrok z 22. 9. 1933 — III. z C.
^{492 / 32}) -

M. Lisiewski,

Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO

NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

/. POSTĘPOWANIE PRZED NAJW. TRYBUNAŁEM ADMIN.

1. Skarga, która skutkiem cofnięcia przez władzę pozwaną skarżonego orzeczenia stała się oczywiście bezprzedmiotowa, winna być mimo podtrzymania jej przez skarżącego pozostawiona bez rozpoznania. (6. VI. 1933 r. L. Rej. 1754/31).

//. POSTĘPOWANIE PRZED WŁADZAMI ADMINISTR.

2. Przepis zdania 1 art. 99 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej z 19. I. 1928 r. (poz. 86 Dz. Ust.), że postępowanie przed Sądami Administracyjnymi odbywa się według przepisów o postępowaniu sporno-administracyjnym, odnosi się tylko do postępowania przed Wojewódzkimi Sądami Administracyjnymi i Wydziałami Powiatowymi (miejskimi) o ile one spełniają funkcję Sądów Administracyjnych (art. 94 ust. 1). Nie dotyczy zatem wypadków, przewidzianych w art. 95 pkt. 2 tego rozporządzenia. (23 czerwca 1933 r. L. Rej. 352/31).

3. Ostatnie zdanie art. 77 ust. 1 lit. b. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z dnia 22. III. 1928 r. (poz. 341 Dz. Ust.), dotyczące traktowania odwołania lub skargi przez instancję właściwą, w razie błędnego objaśnienia strony co do dalszego toku instancji, nie obowiązuje Woje-

wódzkiego Sądu Administracyjnego w postępowaniu sporno-administracyjnym, a to na zasadzie art. 113 tego rozporządzenia. (18. IX. 1933 r. L. Rej. 1189/32).

///. SPRAWY URZĘDNICZE.

1. *Uposażenie.*

4. Okres organizacji jednolitego sądownictwa, o którym mowa w przepisach przechodnich ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. poz. 1107 Dz. Ust. o uposażeniu Sędziów i Prokuratorów ukończył się z dniem 1 stycznia 1929 roku. (21. XII. 1932 r. L. Rej. 3870/30).

5. Określony w art. 4 ustawy uposażeniowej z 9 października 1923 r. poz. 924 Dz. Ust. dodatek ekonomiczny na dzieci uprawnione przez następne małżeństwo rodziców, nie może być w myśl art. 11 pkt. c) tejże ustawy przyznany od wcześniejszego terminu, niż od dnia pierwszego najbliższego kalendarzowego miesiąca po zawarciu małżeństwa rodziców. (19. X. 1933 r. L. Rej. 1059/31).

2. *Emerytury i zaopatrzenia.*

6. Zweryfikowanie pracy zawodowej urzędnika prowizorycznego w trybie art. 19 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. poz. 429 Dz. Ust. pociąga za sobą skutki prawne, przewidziane w art. 97 ustawy z 11 grudnia 1923 r. poz. 46/24 Dz. Ust. (9. X. 1933 r. L. Rej. 420/31).

7. Termin, od którego przysługuje należne uposażenie emerytalne nauczycielce, pozostającej w stanie pozasłużbowym w myśl art. 61 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli poz. 462/28 Dz. Ust., przypada na dzień pierwszy miesiąca, następującego po wniesieniu podania o przyznanie emerytury. (6. X. 1933 r. L. Rej. 926/31).

IV. SPRAWY SKARBOWE.

1. *Cła.*

8. Najwyższy Trybunał Administracyjny nie jest właściwy do orzekania w sprawach, dotyczących pretensji o odszkodowanie z powodu nielegalnej sprzedaży licytacyjnej towaru przez władze celne. (6. IX. 1933 r. L. Rej. 1214/30).

2. *Należności i opłaty państwowe.*

9. Statut związku celowego, utworzonego na zasadzie § 1 ustawy z dnia 19 lipca 1911 r. (Zb. ust. pr. str. 115) i będącego kor-

poracją prawa publicznego, nie jest pismem, stwierdzającym umowę o zawiązaniu spółki w myśl art. 105 u. o. s. (28. IV. 1933 r. L. Rej. 8748/31).

10. Faktyczne zwolnienie przez ojca swych descedentów od obowiązku wyrównania przy działach spadkowych otrzymanego wyposażenia, nie ma wpływu na zastosowalność § 4 ust. pierwszy p. 2 ustawy spadkowej niemieckiej z dnia 3 czerwca 1906 r. (Dz. Ust. Rzeszy str. 620). (16. VI. 1933 r. L. Rej. 3202/31).

11. Wystawiony na obszarze obowiązywania Kodeksu Napoleona dokument prywatny, w którym jeden z wystawców jedynie przyrzeka sprzedać określoną nieruchomość za określoną cenę drugiemu wystawcy, nie jest pismem, podpadającym pod przepis art. 134 u. o. s. (20. IX. 1933 r. L. Rej. 5860/30).

12. Na obszarze obowiązywania tomu X zb. pr. ces. ros. bierne zachowanie się ustawowego spadkobiercy nie wystarcza do nabycia przezeń spadku w rozumieniu art. 1 przep. o opodatkowaniu spadków i darowizn na obszarze b. dzielnicy ros. (poz. 391/23 Dz. Ust.). (20. IX. 1933 r. L. Rej. 774/30).

13. Przepis ust. 2 art. 11 ustawy z 3 lutego 1931 r. o Państwowym Funduszu Drogowym (poz. 81 Dz. Ust.) jako normujący wyłączenie terminy uiszczania opłaty, nie ma na czas trwania samego obowiązku płacenia opłaty, unormowanego w ustępie 1 tegoż artykułu — żadnego wpływu. (26. V. 1933 r. L. Rej. 183/32).

3. *Podatki dochodowe.*

14. Okoliczność, iż dochód członka rodziny podlega w myśl art. 11 ustawy o państwowym podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z 1925 r.) opodatkowaniu u głowy rodziny, nie wyklucza potrącenia z opodatkowanego dochodu na zasadzie art. 33 p. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 kwietnia 1927 r. poz. 372 Dz. Ust. sum, zużytych przez tego członka rodziny na budowę domu mieszkalnego, w granicach wysokości jego dochodu, doliczonego do dochodu głowy rodziny. (9. VI. 1933 r. L. Rej. 4815/31).

15. Rrak w piśmie, złożonem jako zeznanie podatkowe przez płatnika, objętego art. 54 ustawy o podatku dochodowym, jedynie zapewnienia, o którym mówi art. 52 ust. 1 ustawy, nie odbiera temu pismu charakteru ustawowego zeznania. (10. VI. 1933 r. L. Rej. 301/30).

16. Istota związku gospodarczego między wydatkiem na pokrycie odsetek od pożyczki a źródłem dochodu nią obciążonem (art. 10 ustęp przedostatni ustawy o podatku dochodowym (poz.

411 Dz. Ust. z 1925 r.) polega na sposobie faktycznego użycia samej pożyczki, a nie na sposobie pokrywania odsetek. (20. IX. 1933 L. Rej. 4461/29).

17. Prawo kwest jonowania miejsca indywidualnych przepisów podatku dochodowego nie służy związkowi komunalnemu z tytułu jego udziału we wpływach z tego podatku (ust. 9 ustawy z 11 sierpnia 1932 r., poz. 747 Dz. Ust., w brzmieniu ustawy z 22 grudnia 1925 r., poz. 918 Dz. Ust.). (13. IX. 1933 r. L. Rej. 2155/31).

18. W wypadku gdy władza wymiarowa do spraw podatku dochodowego pomija ustalenia, przyjęte dla tegoż płatnika i za ten sam okres podatkowy za podstawę do wymiaru podatku przemysłowego, winna przytoczyć w akcie dane faktyczne, wyjaśniające to pominięcie, a to w celu umożliwienia kontroli N. T. A. (18. XI. 1932 r. L. Rej. 781/30).

4. *Podatki majątkowe.*

19. Na obszarze obowiązywania austriackiego kodeksu cywilnego spadek z chwilą przyjęcia przez spadkobierców nie może być uważany za wakujący (nieobjęty) w rozumieniu art. 2 p. 3 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o podatku majątkowym (poz. 746 Dz. Ust.). (14. IX. 1933 r. L. Rej. 1870/31).

5. *Podatki przemysłowe.*

20. Art. 5 p. 5 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (poz. Dz. Ust.) nie wyklucza pośrednictwa handlowego przy skupie zawodowym. (27. IX. 1933 r. L. Rej. 7690/31).

21. Obrót, osiągnięty z detalicznej lub drobnej sprzedaży kefiru, jako artykułu spożywczego pierwszej potrzeby, korzysta z 1 % stawki podatkowej na zasadzie art. 7 lit. c ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (poz. 550 Dz. Ust.). (29. IX. 1933 r. L. Rej. 3740/32).

22. Opłata stemplowa od kart do gry pobierana na zasadzie ustawy z dnia 6 lipca 1920 r. poz. Dz. Ust. należy do podatków konsumcyjnych, wymienionych w ustępie przedostatnim art. 5 ustawy o państwowym podatku przemysłowym (poz. 550/25 Dz. Ust.). (11. X. 1933 r. L. Rej. 9869/31).

6. *Podatki i opłaty samorządowe.*

23. Przez użyte w ustępie 2 art. 5 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (poz. 747 Dz. Ust.) określenie „wydobytego minerału” należy rozumieć

wydobycie, doprowadzone do takiego stadjum, w którym dany minerał stanowić może obiekt sprzedaży. (7. VI. 1933 r. L. Rej. 3221/31).

24. Z treści § 8 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 czerwca 1924 r. Dz. Ust. poz. 522 wynika, że władzy nadzorczej służy prawo, o ile preliminarz budżetowy związku komunalnego zawiera pozycje, wymienione w § 4 p. g tegoż rozporządzenia, zatwierdzania tego preliminarza w całości lub części podług swego uznania, a zatem i badania wszystkich pozycji budżetowych ze stanowiska legalności i celowości. (16. VI. 1933 r. L. Rej. 7198/29).

25. 10% dodatek do państw, pod. dochodowego, przewidziany w ustawie z dnia 12. II. 1931 r. poz. 82 Dz. Ust. nie jest wyłączony od procentowego udziału samorządu terytorjalnego w wpływach z państwowego podatku dochodowego w myśl ustępu z art. 9 ustawy z dnia 11. VIII. 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, poz. 747 Dz. Ust. (24. X. 1933 r. L. Rej. 3867/33).

26. Do poboru podatku wyrównawczego od agenta podróżującego (komiwojażera) uprawniona jest ta gmina, którą w odnośnym świadectwie przemysłowym podano, jako miejsce wykonywania zajęcia przemysłowego (art. 5 ust. z 20. III. 1931 r. Dz. Ust. poz. 172). (16. X. 1933 r. L. Rej. 9124/31).

27. W wypadkach, gdy majątek spadkowy obciążony jest dożywociem, bezzwłoczne domaganie się zapłaty podatku samorządowego od pełnej podstawy wymiaru podatku państwowego, t. j. bez potrącenia wartości dożywocia, nie jest zgodne z przepisem art. 16 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych poz. 747/23 Dz. Ust. (13. IX. 1933 r. L. Rej. 7868/30).

V. SPRAWY ROLNE.

28. Rozporządzenie z dnia 1 lutego 1927 r. o zniesieniu służebności poz. 75 Dz. Ust. nie ma zastosowania w wypadku zawarcia dobrowolnej umowy o zniesieniu służebności, nie wynikającej z urzędzenia ziemskiego włościan (art. 54 powołanego rozporządzenia). (11. IX. 1933 r. L. Rej. 3755/31).

29. Fakt wykorzystywania przez dziedzinę władnącą w większej lub mniejszej mierze, lub nawet zupełnego niewykorzystania uprawnień do służebności pastwiskowych nie ma wpływu na rozciągłość tych służebności, określoną w tabeli likwidacyjnej. Przy

ustalaniu wartości powyższych służebności władze ziemskie winny w każdym wypadku brać pod uwagę nietylko przeciętną cenę w danej okolicy, lecz również indywidualne warunki terenowe, gospodarcze i t. p., jak np. położenie, wydajność pastwiska, ogólny stopień obciążenia danego terenu i związany z tem stopień wystarczalności. (14. IX. 1933 r. L. Rej. 280/30).

VI. UBEZPIECZENIA.

30. Użyte w art. 33 ustawy z dnia 19 maja 1920 r. poz. 272 Dz. Ust. słowo „zarobek” odnosi się nietylko do tego zarobku, który otrzymuje ubezpieczony z zajęcia, będącego podstawą jego ubezpieczenia na wypadek choroby (art. 15. II. i 19. cyt. ustawy), lecz wogóle do zarobku ze wszelkich zajęć ubezpieczonego, a więc i takich, które nie są brane w rachubę, jako podstawy jego ubezpieczenia. (14. X. 1933 r. L. Rej. 3732/31).

31. U pracownika umysłowego, który dla pełnienia służby wojskowej zmuszony był porzucić zajęcie, bieg okresu, uprawniającego do żądania świadczeń na wypadek braku pracy, rozpoczyna się nie od dnia utraty zajęcia, lecz od dnia zwolnienia ze służby wojskowej (art. 17, 46 i 57 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 24 listopada 1927 r. poz. 911 Dz. Ust.). (17. X. 1933 r. L. Rej. 3568/31).

VII. SPRAWY INWALIDZKIE.

32. Wedle przepisów ustawy inwalidzkiej z dnia 18 marca 1921 r., poz. 195 Dz. Ust. określenie stopnia utraty zdolności zarobkowej dokonywane miało być bez uwzględnienia zawodu badanego. (22. IV. 1933 r. L. Rej. 5071/30).

33. W wypadkach stwierdzenia pogorszenia się cierpienia w związku ze służbą wojskową władza powinna wypowiedzieć się jaki jej zdaniem był stopień niezdolności do zarobkowania badanego przy wstąpieniu do wojska, a ewentualnie w jakim stopniu nastąpiło pogorszenie cierpienia w czasie służby wojskowej z przyczyn niezależnych do warunków tej służby. (9. IX. 1933 r. L. Rej. 3311/31).

34. Przy obliczaniu, po myśli art. 18 i 12 ustawy inwalidzkiej z dnia 18 marca 1921 r. poz. 195 Dz. Ust., dodatków drożyznianych dla wdów, nie należało uwzględniać dzieci, pobierających przewidziane art. 17 tej ustawy zaopatrzenie sieroce. (22. IV. 1933 r. L. Rej. 2145/28).

VIII. RÓŻNE.

35. 15 % -wy dodatek do uposażeń funkcjonarjuszów państwowych, ustanawiany co rok w ustawach skarbowych, nie stanowi zmiany zasad tych uposażeń ustalonych w art. 3—7 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. i wobec tego nie wypłacanie tego dodatku nie pociągało za sobą automatycznej zmiany uposażeń funkcjonarjuszów komunalnych w myśl § 1 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30. XII. 1924 r. Dz. Ust. poz. 1973. (3. XI. 1933 r. L. Rej. 2384/31).

36. W myśl § 55 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1929 r. Dz. Ust. R. P. poz. 448 wdowa po zmarłym pracowniku kolejowym, zgłaszająca swoje roszczenie do odszkodowania z powodu nieszczęśliwego wypadku, jakiemu uległ jej mąż w b. państwie austriackim, powinna udowodnić, że w myśl przepisów tegoż państwa przysługiwało jej prawo do renty po zmarłym jej mężu. (27. VI. 1933 r. L. Rej. 2105/31).

37. Rozkład datku konkurencyjnego pomiędzy parafjan tego samego obrządku, w myśl § 8 a) ustawy z dnia 16 kwietnia 1896 r. Dz. Ust. Kraj. Gal. Nr. 25, o konkurencji kościelnej w brzmieniu ustawy z dnia 26 lipca 1919 r. poz. 405 Dz. Praw, następuje w stosunku do uiszczonych przez należących do dotyczącego obrządku członków gminy, państwowych podatków bezpośrednich, a mianowicie podatków: gruntowego, dochodowego, od nieruchomości i przemysłowego, pobieranego tak w formie świadectw przemysłowych, jak też w postaci podatku od obrotu. (3. XI. 1933 r. L. Rej. 5908/30).

38. Asygnaty i obligacje pożyczek państwowych z lat 1918—1920, które zostały już wymienione na obligacje 10% pożyczki kolejowej 1924 r. (Dz. Ust. poz. 40), nie podlegają dodatkowej konwersji na zasadzie ustawy z dn. 20 lipca 1925 r. (Dz. Ust. poz. 629) w brzmieniu znowelizowanem rozporządzeniem prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 września 1926 r. (Dz. Ust. poz. 560). (15. III. 1933 r. L. Rej. 7442/31).

39. Notariusz, urzędujący przy wydziałach hipotecznych Sądów Okręgowych nie są uprawnieni do bezpłatnego korzystania z lokali zajmowanych przez nich na kancelarje notarialne w gmachu hipoteki. (12. VI. 1933 r. L. Rej. 5044/30).

40. Do wniesienia sprzeciwu, przewidzianego w art. 4 ustawy z 24 października 1919 r. (poz. 478 Dz. Ust.) o zmianie nazwisk, uprawnione są także osoby nie używające nazwiska, które proszący o zmianę zamierza przybrać. (12. IX. 1933 r. L. Rej. 5373/31).

Dr. Wł. Orski,

Prezes Najw. Tryb. Adm.

B. Inne sprawy sądowe

KWALIFIKACJE NA STANOWISKO NOTARIUSZA

Z dniem 1-ym stycznia 1934 r. weszło w życie nowe „prawo o notariacie” z 27 października 1933 r. Zawiera ono organizację notariatu oraz normuje tryb dokonywania czynności notarialnych.

Wśród zagadnień ustrojowych jedno z pierwszych miejsc zajmuje kwestja kwalifikacyj, jakim winna odpowiadać osoba, która ma być dopuszczona do sprawowania funkcji notariusza.

Zagadnienie to znalazło zasadnicze rozwiązanie w przepisach art. 7 nowego prawa, a nadto poruszone zostało w art. 8 oraz w przepisach wprowadzających w art. 124 i 125.

Według art. 7 notariuszem może być mianowany, kto 1. jest obywatelem polskim i korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich, 2. jest nieskazitelnego charakteru, 3. ma co najmniej lat 30 wieku, 4. włada językiem polskim w słowie i piśmie, 5. ukończył uniwersyteckie studia prawnicze z przepisaniem w Polsce egzaminami, 6. odbył aplikację notarialną i 7. złożył egzamin notarialny.

Warunki więc, potrzebne do uzyskania stanowiska notariusza, są bardzo zbliżone do warunków, wymaganych od kandydata na sędziego (art. 82 pr. o ust. sąd. pow.). Różnica polega tylko na tem, że minimalny wiek oznaczony jest na lat 30 (dla sędziów 25 lat), oraz że zamiast aplikacji sądowej i egzaminu sędziowskiego kandydat na notariusza winien wykazać się aplikacją notarialną i egzaminem notarialnym, złożonym po odbyciu aplikacji (art. 59 § 1).

W przepisach przejściowych (art. 124 § 1) zastrzeżono, że notariusze, mianowani przed wejściem w życie nowego prawa, stają się notariuszami w rozumieniu tego prawa. Przyjęto więc tutaj zasadę uszanowania praw nabytych, lecz nie w całej rozciągłości, zezwolono bowiem (art. 124 § 2) „w wykonaniu” nowego prawa na zwalnianie dotychczasowych notariuszów z zajmowanych stanowisk.

Wymienione w art. 7 warunki można nazwać warunkami normalnymi, które z reguły winny być przestrzegane i których celem jest postawienie urzędu notariusza na wysokim poziomie zarówno opd względem przygotowania teoretycznego i praktycznego. W szczególności na podkreślenie zasługuje to ostatnie z uwagi na różnorodne dziedziny prawa, z którymi notariusz musi się zapoznać gruntownie, aby mógł sumiennie i z pożytkiem spełniać swoje obowiązki. Wobec tego nie można odmówić słuszności stanowisku

nowego prawa, które od kandydata na notariusza wymaga, aby, oprócz studiów teoretycznych, przynajmniej lat pięć w czasie aplikacji faktycznie pracował w kancelarii notarialnej pod bezpośrednim kierownictwem notariusza (art. 58). Tą bowiem tylko drogą kandydat może opanować należycie dziedziny prawa, które, jako notariusz, będzie musiał stosować.

Gdybyśmy się zatrzymali na przepisach art. 7, moglibyśmy śmiało powiedzieć, że przyszłość, oparta na tych przepisach, rokuje najlepsze rezultaty i da społeczeństwu prawdziwie wykwalifikowanych notariuszów, zdolnych bez zastrzeżeń do wykonywania swego zawodu.

Wszakże art. 7 nie objął całości zagadnienia. Nie obyło się bez wyjątków, które osłabiają normę ogólną. Niektóre z tych wyjątków wprowadzają odchylenia niezbyt znaczne, inne natomiast poniekąd podważają samą zasadę.

Odchyleniem dość poważnem od zasad, wyrażonych w art. 7, jest przepis art. 8 § 1, według którego od aplikacji i egzaminu notarialnego zwolniony jest kandydat, 'który co najmniej pięć lat pozostawał na stanowisku sędziego lub prokuratora. Nie zastrzeżono, by praca w sądownictwie miała bezpośrednio poprzedzać nominację na notariusza. Nie wprowadzono także żadnych zastrzeżeń co do rodzaju pracy w sądownictwie. Nie jest więc wymagana praktyka w zakresie prawa cywilnego, w którego granicach obracają się przeważnie czynności notarialne. Może przeto być mianowany sędzią zarówno urzędujący w wydziałach cywilnych, jak i w wydziałach karnych. Może być także mianowany prokurator, który wogóle nie miał prawie wcale styczności z prawem cywilnym.

W art. 8 § 1 nie zastrzeżono, by o stanowisko notariusza mogli się ubiegać tylko członkowie sądownictwa powszechnego. A zatem może być mianowany także sędzią lub prokurator wojskowy, jak również sędzia administracyjny (Najw. Tryb. Adm.),

Ta kategoria kandydatów na stanowiska notariuszów, aczkolwiek wysoce uzdolniona w swojej specjalności, nie będzie miała przeważnie normalnych kwalifikacyj, jakich wymaga się od notariusza. Taki notariusz będzie rozpoczynał praktykę notarialną dopiero po objęciu stanowiska, co z punktu widzenia ogólnych zasad nowego prawa nie jest zjawiskiem pożądanem.

Więszem jeszcze odchyleniem od zasady ogólnej jest przepis przejściowy (art. 125), który pozwala w okresie dziesięcioletnim od wejścia w życie nowego prawa na nieobsadzanie drogą normalnej nominacji zwolnionych stanowisk notariusza, lecz dopuszcza czasowe delegowanie sędziego albo prokuratora do pełnienia funk-

cyj notariusza, przytem od delegowanego nie jest nawet wymagana pięcioletnia służba w sądownictwie; nie jest także wymagany wiek, przepisany dla notariusza.

Możnaby sądzić, że chodziło tutaj o to, aby w okresie początkowym działania nowego prawa, dopóki nie będzie dostatecznej liczby asesorów notarialnych, powołanych do obejmowania opróżnionych stanowisk, nie były nieczynne kancelarje notarialne dla braku kandydatów. Wszakże należy zaznaczyć, że względ ten nie wchodzi wcale w rachubę w okręgach sądów apelacyjnych w Krakowie i Lwowie oraz sądu okręgowego w Cieszynie z uwagi na dostateczną liczbę pracujących tam substytutów notarialnych, którzy stają się z mocy samego prawa asesorami notarialnymi (art. 139 § 3), oraz kandydatów notarialnych, którzy już złożyli egzamin i odbyli praktykę ponad dwa lata i wskutek tego zaliczeni są do asesorów notarialnych. W innych okręgach ten względ również nie ma znaczenia, ponieważ: 1-mo, już po trzech latach będziemy mieli asesorów notarialnych, którym do aplikacji sądowej, adwokackiej lub w Prokuraturze Generalnej (art. 131 § 3 lit. b, art. 145 § 3 lit. b), 2-do obfity rezerwar dostarczy sądownictwo na podstawie powołanego wyżej art. 8 § 1.

Zdaje się więc, że nie troska o brak kandydatów na notariuszów podyktowała normę art. 125, lecz raczej chęć rozszerzenia na obszar całego państwa praktykowanego od kilku lat w okręgach apelacyjnych warszawskim, lubelskim i wileńskim zwyczaju delegowania sędziów i prokuratorów do pełnienia obowiązków notariusza na czas oznaczony.

Największą szczerbą w systemie, ustanowionym w art. 7, wprowadza art. 8 § 2. Według tego przepisu notariuszem może zostać każdy, byleby „jego kwalifikacje osobiste i działalność w służbie publicznej” uznane były za dające rękojmię należytego wykonywania obowiązków notariusza. Wymagane jest od takiego kandydata tylko uprzednie złożenie egzaminu notarialnego. Nadto na mianowanie należy uzyskać zgodę prezesa Rady Ministrów. Poza powyższemi warunkami o innych tekst art. 8 § 2 wyraźnie nie wspomina. Należy jednak mniemać, że przynajmniej niektóre z wymienionych w art. 7 muszą być przestrzegane. Do takich zaliczyć trzeba: warunek obywatelstwa polskiego, brak ograniczeń w korzystaniu z praw cywilnych i obywatelskich, nieskazitelność charakteru i znajomość języka polskiego w słowie i piśmie. Warunki te mieszczą się w pojęciu „kwalifikacyj osobistych i działalności

w służbie publicznej". Zdaniem mojem ,w pojęciu tem mieści się także warunek wieku lat trzydzieści co najmniej, jako cecha „kwalifikacyj osobistych”.

Z powyższego wynika, że kandydat na notariusza z art. 8 § 2 nic ma obowiązku wykazania się ani cenzusem naukowym ani aplikacją notarialną. Wystarcza, że złoży egzamin notarialny.

Pojęcie „służby publicznej” jest bardzo szerokie, zawiera bowiem zarówno pracę w urzędach państwowych i w instytucjach samorządowych terytorjalnych i zawodowych, jak i działalność w instytucjach społecznych.

Owocna praca w służbie publicznej, naturalnie, godna jest uznania i naśladowania, nie zawsze jednak daje przygotowanie zawodowe, do pełnienia czynności, z którymi nie miała związku.

Nominacja na podstawie art. 8 § 2 może nastąpić tylko „w przypadkach wyjątkowych”. Ocena, czy zachodzi przypadek wyjątkowy, należy do władzy mianującej za aprobatą prezesa Rady Ministrów.

Z przeglądu przepisów, normujących system obsadzania stanowisk notariuszów, można wyprowadzić wniosek, że, aczkolwiek nowe prawo w zasadniczych swoich postanowieniach zmierza do wytworzenia typu notariusza wykwalifikowanego należycie, jednak cały szereg odchyleń od tej zasady w dużej mierze osłabia osiągnięcie tego celu, otwiera bowiem dostęp do notariatu kandydatom z różnych zawodów, które nie dają dostatecznego przygotowania do sprawowania funkcji notariusza.

Wacław Miszewski (Warszawa).